SUOMALAINEN KALASTAJA 2021

SUOMU

LOHI JA TAIMEN
VESIEMME MONIMUOTOISET SUOJELTAVAT

KALASTUSKORTTISI ON LEHDEN TAKAKANNESSA

KALASTONHOITO-MAKSU PALAUTUU KALASTAJIEN EDUKSI

KALASTUS KESTÄVÄLLE POHJALLE

VASTUULLINEN KALASTAJA KUNNIOITTAA SAALISTA

KADONNEEN LUVANMYYJÄN JÄLJILLÄ

METSÄHALLITUS

Tässä numerossa

3 Kalastus kiinnostaa poikkeusaikana
Ministeri Jari Lepän tervehdys uusille ja pidempiaikaisille kalastusharrastajille.

10 Lohi ja taimen, vesiemme monimuotoiset suojeltavat
Jokaisen kalastajan on tärkeää tunnistaa taimen ja lohi niiden suojelutarpeen takia. Tutustu lohi- ja taimenkantojen tilaan ja tuntomerkkeihin. Mukana Sakke Yrjölän kalakuvista koottu tunnistusjuliste.

14 Vastuullinen kalastaja kunnioittaa saalista
Vapauteen tai ruokapöytään – kala ansaitsee aina kunnioittavan kohtelun. Miten valmistautua kalaretkelle, jotta kalan hyvinvointi tulee huomioitua kalastuksen jokaisessa vaiheessa?

4 Kalastonhoitomaksu palautuu kalastajien eduksi
Kalastonhoitomaksuilla rahoitetaan kalastusta edistäviä hankkeita kalakantojen hoidosta nuorten kalastuskerhoihin. Miten kalastonhoitomaksuista kertyvä tuotto jaetaan ja millaisia hankkeita maksuilla on viime vuosina edistetty?

18 Kadonneen luvanmyyjän jäljillä
Vesialueiden omistuksen pirstaleisuus voi hidastaa kalastusluvan hankintaa silloin, kun kalastonhoitomaksu ei riitä. Tutustu lupajärjestelmään ja poimi vinkit luvanmyyjän löytämiseen.

23 Kalauutisia

8 Kalastus kestävälle pohjalle
Yksi kalatalousalueiden tärkeimmistä tehtävistä on käyttö- ja hoitosuunnitelman laatiminen. Suunnitelmia ja myöhemmin niiden toteutusta rahoitetaan kalastonhoitomaksuilla. Miten suunnitelmat hyödyttävät kalastajia tulevaisuudessa?

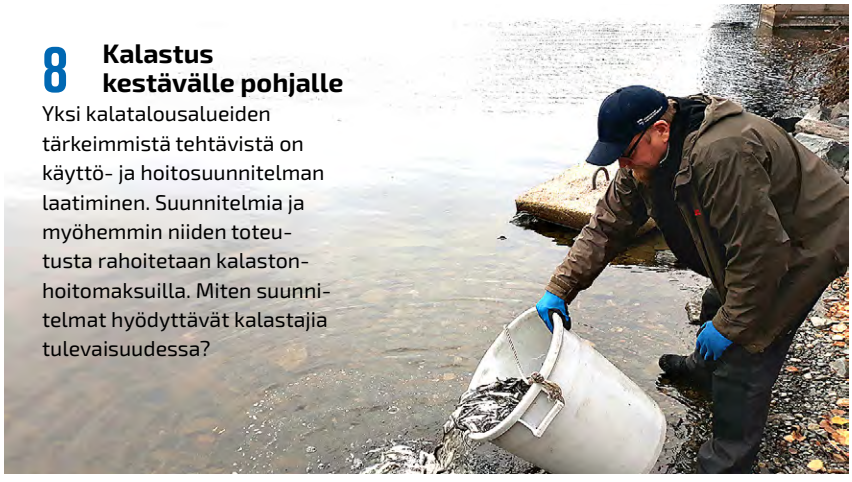

24 Kalastuskorttisi
Leikkaa kalastuskorttisi takakannesta. Uutta lapsen oma kortti – ota pieni läheinen mukaan kalaretkelle!

Mikä on Suomu?

Suomu-lehti ilmestyy kerran vuodessa ja jaetaan keväästä syksyyn kalastajille, jotka ovat maksaneet kuluvan vuoden kalastonhoitomaksun koko kalenterivuodeksi. Lehden takakannessa on saajan henkilökohtainen kalastuskortti. Suomu-lehdessä kerrotaan kalastonhoitomaksun käyttökohteista, vastuullisesta kalastuksesta ja kalatalouden ajankohtaisista aiheista. Lehden ovat tehneet julkishallinnon ja kalastusjärjestöjen toimijat yhdessä, ja se rahoitetaan kalastonhoitomaksuilla.

Kannen kuva: Teemu Koski

KALASTUS KIINNOSTAA POIKKEUSAIKANA

Viime vuonna alkoi poikkeuksellinen aika koronaviruksen vuoksi. Jo keväällä jouduimme välttämään mahdollisimman paljon sosiaalisia kontakteja viruksen leviämisen estämiseksi. Suurelta osin siirryttiin koteihin ja mökeille etätyöhön, matkustaminen rajattiin minimiin ja ryhmissä tapahtuva harrastustoiminta vaikeutui.

Poikkeusajan arjen vaikeuksissa suomalaiset suuntasivat kulkunsa metsään. Kansallispuistojen ja lähiluontokohteiden kävijämäärät nousivat. Kalastus oli ilahduttavasti yksi luontoharrastus, joka houkutteli uusia harrastajia. Kalastuksen kiinnostavuus näkyi kalapaikoilla sekä erilaisten neuvontapalveluiden kysynnässä.

Kalastuksen suosion kasvu tuli esille mukavasti myös kalastonhoitomaksuissa. Viime vuonna kalastonhoitomaksuista kertyi tuottoa yli 1,5 miljoonaa euroa enemmän kuin edellisvuonna. Parasta asiassa on se, että kalastonhoitomaksun kertymä kertoo konkreettisesti kalastusharrastajien lukumäärän kasvusta viime vuonna.

Maksettujen kalastonhoitomaksujen avulla pystymme rahoittamaan entistä paremmin kalakantojen hoitotyötä sekä kalastusmahdollisuuksien luomista. Voimme myös kehittää neuvontatyötä uusille kalastajille. Tärkeää olisi saada uudet kalastajat pysymään kalastusharrastuksen parissa. Tässä on neuvontajärjestöille työsarkaa.

Tästä lehdestä, joka sekin on kalastonhoitomaksuilla rahoitettu, löytyy tietoa niin uusille kalastajille kuin myös pidempään kalastusta harrastaneille. Teemme paljon töitä vaelluskalakantojen elvytyksen eteen. Kalastajalle asia näkyy näiden lajien kalastusrajoituksina, joiden noudattaminen vaatii kalalajien tunnistamista. Tähän lehteen kokosimme ohjeet lohen, taimenen, järvilohen ja kirjolohen tunnistamiseksi. Niitä voi opiskella kalaretkiä odotellessa.

Toivomme sinulle hyviä lukuhetkiä Suomun parissa!

Jari Leppä
Maa- ja metsätalousministeri

SUOMU

PEFC-sertifioitu
Tähän painopaperiin käytetty puu on peräisin kestävästi hoidetuista metsistä ja valvotuista kohteista
www.pefc.fi
PEFC
PEFC/02-31-151

HIILINEUTRAALI PAINOTUOTE
ClimateCalc CC-000084/FI
PunaMusta Magazine

YMPÄRISTÖMERKKI MILJÖMÄRKT
Painotuotteet
4041-0619

5. vuosikerta
Ilmestymispäivä 15.4.2021

TOIMITUSSIHTEERI
Kirsi Suojoki, Metsähallitus,
040 186 5875
Kirsi.suojoki@metsa.fi

TOIMITUSKUNTA

Maa- ja metsätalousministeriö
Eija Kirjavainen (pj)
Roni Selén

Metsähallitus
Aku Ahlholm
Mikko Malin

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Teemu Hentinen
Mikko Koivurinta
Hannu Salo

Luonnonvarakeskus
Kaisa Nieminen

Suomen sisävesiammattikalastajien liitto ry
Juha Piilola

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry
Jaana Vetikko

Kalatalouden Keskusliitto
Tapio Gustafsson
Malin Lönnroth

Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry
Kim Jordas

ULKOASU
Oy Preesens Ab

PAINO
PunaMusta

PALAUTELOMAKE JA LEHTIARKISTO
Eraluvat.fi/Suomu

OSOITELÄHDE
Metsähallituksen erälupien asiakasrekisteri (kalastonhoitomaksurekisteri)

Kalastonhoitomaksu palautuu

KALASTAJIEN EDUKSI

KALASTUSLAKI (82 §) MÄÄRITTELEE KOHTEET, JOIHIN KALASTONHOITOMAKSUVARAT KÄYTETÄÄN. KALASTUSLAIN JA KALASTONHOITOMAKSUN TAVOITTEENA ON TURVATA LUONTAISET KALAKANNAT JA HYVÄT KALASTUSMAHDOLLISUUDET. ELINVOIMAISIA KALAKANTOJA VOIDAAN HYÖDYNTÄÄ EKOLOGISESTI, TALOUDELLISESTI JA SOSIAALISESTI KESTÄVÄLLÄ TAVALLA.

Kalastonhoitomaksut kiertävät valtion budjetin eli talousarvion kautta. Budjetissa kalastonhoitomaksuvarat osoitetaan maa- ja metsätalousministeriölle. Koska budjetti tehdään etukäteen, arvion kohteena olevan vuoden kalastonhoitomaksuista kertyvä tarkka rahasumma ei ole vielä tässä vaiheessa selvillä. Sen vuoksi rahaa osoitetaan budjetoitavalle vuodelle käyttöön sama summa kuin kalastonhoitomaksun maksukertymä oli valtion edellisessä vahvistetussa tilinpäätöksessä.

Varoja myönnetään kalavesien hoidon suunnitteluun ja toteutukseen, neuvontapalveluihin, kalastuksen valvontaan, kalatalousalueiden toimintaan sekä vesialueiden omistajille kalavesien käytöstä maksettaviin korvauksiin. Varojen jaosta vastaavat maa- ja metsätalousministeriö ja ELY-keskukset.

Vuonna 2020 jaettiin vuoden 2018 tilinpäätöksen mukaiset kalastonhoitomaksuvarat, joita kertyi lähes 8,6 miljoonaa euroa. Varojen jaossa painotus oli luontaisten kala- ja rapukantojen monimuotoisuuden turvaamisessa, kalastusharrastuksen edistämisessä ja kalastuksen valvonnassa. Jako kohteittain oli seuraavanlainen:

Kalavesien kestävä käyttö ja hoito (24 %)

Kestävän kalastuksen edellytys on hyvinvoivat kalavedet ja kalakannat. Kalastonhoitomaksuvaroilla rahoitetaan muun muassa kalavesien kunnostukseen, nuorten kalastusharrastukseen sekä kalastuksen valvontaan liittyviä hankkeita alueellisesti ja valtakunnallisesti.

Kalatalousalueiden toiminta (14 %)

Kalavesien suunnitelmallinen käyttö ja hoito vaativat toimivaa hallintoa. Kalatalousalueiden toiminnan kustannukset katetaan osin kalastonhoitomaksuvaroista. Kalatalousalueet ovat velvollisia laatimaan alueelleen kalavesien käyttö- ja hoitosuunnitelman.

Kalatalouden neuvontapalvelut (18 %)

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ja Kalatalouden Keskusliitto jäsenjärjestöineen neuvovat kalastajia, kalatalousalueita ja kalavesien omistajia. Lisäksi järjestöt antavat koulutusta, opettavat nuoria kalastajia ja innostavat ihmisiä kalastuksen ja kalakantojen hoidon pariin. Järjestöt saavat avustusta kalastonhoitomaksuvaroista.

Korvaukset vesialueiden omistajille (36 %)

Kalastonhoitomaksu oikeuttaa kalastamaan yhdellä vavalla ja vieheellä lähes koko Suomessa riippumatta siitä, kuka omistaa vesialueen. Viehekalastuksen kalavesille aiheuttama rasitus korvataan vesien omistajille kalastonhoitomaksuvaroista. Maksu palautuu kalastajien eduksi, sillä korvaukset jaetaan sen mukaan, millainen viehekalastuspaine eri vesialueilla on. Kalastuspainetta selvitetään tutkimuksilla. Kalavesien omistajat käyttävät saamiaan kalastonhoitomaksuvaroja ennen kaikkea kalakantojen hoitoon.

Maksun keräämisestä aiheutuvat kulut (7 %)

Kalastonhoitomaksua ei voida kerätä ilman tiedotusta sen lakisääteisyydestä ja merkityksestä kalataloudelle. Muun muassa Suomu-lehti on rahoitettu tästä osuudesta. Maksun kerääminen vaatii myös tietoteknisiä järjestelmiä, joiden kautta kalastajat voivat suorittaa maksunsa.

Kalatalouden rekisterikulut (1 %)

Kalastonhoitomaksuvaroilla rahoitetaan kalatalouden rekistereistä aiheutuvia kuluja kalastuslain 94 § mukaisesti. Esimerkiksi Kalastusrajoitus.fi-sivuston perustamista ja kehittämistä on rahoitettu kalastonhoitomaksuilla.

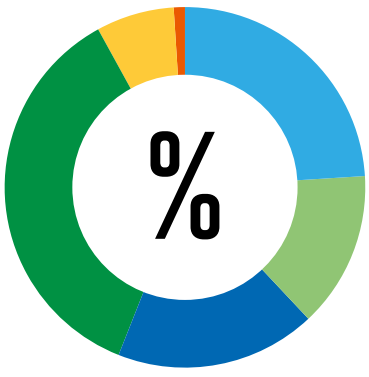

TEKSTI: **KIMMO PÖRI** KUVAT: **LASSE HYYTINEN, PEKKA OVASKAINEN JA VILLE-PEKKA OLDÉN**

NÄITÄKIN RAHOITETTIIN KALASTONHOITOMAKSUILLA

ESITTELEMME NELJÄ KALASTONHOITOMAKSUISTA RAHOITUSTA SAANUTTA HANKETTA. KALASTONHOITOMAKSUVAROJA VOIDAAN MYÖNTÄÄ HAKEMUKSESTA KALATALOUDEN TOIMIJOILLE VUODEKSI KERRALLAAN.

Viisaasti Kuolimolla

Kalasta viisaasti ja kestävästi Kuolimolla 2020-21 -hanke jakautuu Korpijärvi-Kuolimon kalatalousalueen puheenjohtaja **Tarmo Hännisen** mukaan kahteen osaan.

Tiedotus- ja valistushankkeessa jaetaan monipuolisesti tietoa Etelä-Savon ja Etelä-Karjalan alueella sijaitsevan Kuolimojärven muuttuneista kalastusjärjestelyistä ja rajoitusalueista Pro Kuolimo ry:n ja Korpijärvi-Kuolimon kalatalousalueen yhteistyönä.

Lisäksi siinä tiedotetaan kestävästä kalastuksesta, saimaannieriän uhanalaisuudesta ja suojelusta sekä saimaannieriäkannan elvyttämisestä.

Koko hanke sai kalastonhoitomaksuvaroista avustusta 10 600 euroa. Esitteiden painaminen, infotaulujen ja karttojen valmistaminen sekä internetsivujen kehittäminen vievät hankkeen rahoituksesta yli puolet.

Paikallinen näkökulma tärkeää

Hankkeen toisessa osassa, nieriäkannan seuranta- ja sivusaalishankkeessa Kuolimolla käynnistetään nieriähavaintojen kerääminen aluksi kalatalousalueen toimesta.

Lisätiedon tuottamisella on Hännisen mukaan tarkoitus lisätä paikallisesti luottamusta eri kalastajaryhmien välillä ja lisätä ymmärrystä kestävää kalastusta kohtaan.

Hänninen korostaa paikallisen näkökulman huomioon ottamisen tärkeyttä.

- Avainasemassa ovat tietojen kerääminen suoraan kalastajilta ja tämän tiedon hyödyntäminen päätöksenteossa kalastuslain asettamien tavoitteiden saavuttamiseksi, hän selventää.

Nieriähavainnot ja sivusaalisilmoitukset tuottavat Hännisen mukaan tietoa istutusmenetelmien onnistumisesta, elin- ja lisääntymisalueiden sijainnista sekä nieriöiden vaelluksista.

- Lisäksi sivusaalisseurannan avulla saadaan lisätietoa kannan tilasta ja kehityksestä sekä eri pyyntivälineiden haitallisuudesta tai kestävyydestä saimaannieriän suojelun näkökulmasta.

Hankkeen aikana kerättyä tietoa on Hännisen mukaan tarkoitus hyödyntää vuosien 2020-21 jälkeisten kestävien ja tarkoituksenmukaisten kalastusjärjestelyiden laatimisessa.

- Paunetti on osoittautumassa nieriäturvalliseksi pyyntivälineeksi, hän tietää.

Valoa näkyvissä

Saimaannieriä jäi eristyksiin Vuoksen vesistöön jääkauden jälkeen. Kanta on monin paikoin hävinnyt Saimaalta kokonaan olosuhteiden muuttuessa ja kalastustekniikoiden kehittyessä.

Kuolimo, erityisesti sen Isoselkä, on tunnettu lajin viimeisten luonnonvaraisten yksilöiden kotivesistönä. Myös kalanviljelylaitoksessa oleva emokalakanta on vähitellen pienentynyt ja geneettisesti kaventunut, mutta valoa on näkyvissä.

- Ensi keväänä istutettavat poikaset ovat kokonaan peräisin luonnonkannoista saaduista emokaloista, Hänninen iloitsee.

Saimaannieriä on nykyisin erittäin uhanalainen myös Kuolimossa. Sen pelastamiseksi perustettiin vuonna 2018 erityinen Kuolimon nieriäkannan seurantaryhmä, jonka tehtävänä on nieriän suojelun ja muiden kalalajien kalastuksen yhteensovittaminen sekä tiedotuksen lisääminen.

Saimaannieriä on erittäin uhanalainen myös Kuolimossa. Kalastajien havainnot ovat avainasemassa sen suojelua koskevassa päätöksenteossa.

Liesjoki kuntoon

Pohjois-Savossa sijaitsevan Talluskylän-Kruunupuiston osakaskunta on ennen vuoden 2016 kalastuslain uudistusta käyttänyt silloisista kalastuksenhoitomaksuista saadut palautukset suoraan kalavesien hoitoon silloisen kalastusalueen kautta.

- Niiden pääasiallinen käyttötarkoitus oli kalastusalueen organisoimat ja toteuttamat yhteisistutukset, osakaskunnan puheenjohtaja **Pekka Ovaskainen** kertoo.

Osakaskunnan vesialueet sijaitsevat pääosin Tervon kunnassa, mutta myös Kuopion ja Pielaveden puolella on pienempiä vesialueita. Vesistöt kuuluvat Kymijoen vesistöön ja Rautalammin reitin latvavesiin.

Uuden kalastuslain myötä vesialueiden omistajille kalastusrasituksesta maksettavat korvaukset on Ovaskaisen mukaan tilitetty suoraan osakaskunnille. Talluskylän-Kruunupuiston osakaskunnalle kalastonhoitomaksuvaroista maksettava korvaus on ollut vuosittain noin 1 000 euroa.

- Olennaisin muutos entiseen verrattuna on se, että osakaskunnat hoitavat istutukset nyt itse, hän kertoo.

Toinen suuri muutos on Ovaskaisen mielestä se, että massaistutuksista on suurelta osin luovuttu kokonaan.

- Istutukset tehdään nykyisin vesiin, joissa on saatu hyviä tuloksia ja missä ne oikeasti palvelevat kalastusta, hän lisää.

Kalastonhoitomaksuista saadut korvaukset ovat Ovaskaisen mukaan kattaneet vain osan istutuksista ja muista hoito- ja kunnostustoimenpiteistä.

- Loput on rahoitettu osakaskunnan omilla varoilla, ja kunnostushankkeisiin on saatu myös ELY-keskuksesta tukea.

Tavoitteena luontainen lisääntyminen

Esimerkiksi kuhaistutuksia tehdään osakaskunnan alueella enää muutamaan kohteeseen ja eväleikattujen taimenten istutuksista on luovuttu Ovaskaisen mukaan kokonaan.

- Taimenkantoja pyritään säilyttämään mätirasiaistutusten avulla omissa projektipuroissa tulevina vuosina.

Muutama vuosi sitten aloitettua Liesjoen kunnostusta ja luontaisesti lisääntyvän taimenkannan palautusta jatkettiin maaliskuussa 2020 kartoittamalla mätirasiaistutusten paikat edellissyksyn sähkökalastustulosten perusteella. Mätirasioita laitettiin lisäksi useisiin pikkupuroihin.

- Rautalammin reitin järvitaimenten mätimunia laskettiin kuhunkin puroon noin 2 500 kappaletta, Ovaskainen kertoo.

Varsinaisen pääkohteen eli Liesjoen kunnostuksen jatko toteutettiin kutusoraikkoja tekemällä ja poikassuojakivikkoja rakentamalla viime elokuun lopussa. Kaikkiaan kiviainesta siirrettiin jokeen noin 170 kuutiota.

- Lopputuloksena Liesjoessa on nyt 140 neliömetriä kutusoraikkoja ja 1 800 neliömetriä suojakivikkoa.

Pienpurojen kunnostuksia ja mäti-istutuksia jatketaan Ovaskaisen mukaan myös vuonna 2021 alkuperäisen suunnitelman mukaisesti.

- Kunnostuksen onnistumisen seurantaa jatketaan tulevina vuosina myös sähkökalastuksilla.

Liesjoen kunnostushankkeen kokonaiskustannukset ovat hieman yli 10 000 euroa, josta Pohjois-Savon ELY-keskuksen osuus on noin 5 100 euroa. Loppuosa koostuu talkootyöstä ja osakaskunnan omasta rahoituksesta.

Sähkökalastusta Liesjoella kunnostuksen ensimmäisen vaiheen jälkeen syksyllä 2018. Sähkökalastus mahdollistaa kalatutkimuksen tappamatta kaloja.

Kursseja ja tiedottamista

Pohjois-Pohjanmaan vapaa-ajankalastajapiiri ry käynnisti vuoden 2019 alussa hankkeen nimeltä ”Pohjois-Pohjanmaan kalastuksen edistäminen, valistaminen ja tiedottaminen”.

- Kohderyhmänä olivat erityisesti lapset ja nuoret, nykyiset ja tulevat kalastuksenharrastajat sekä erityisryhmät, kertoo Pohjois-Pohjanmaan vapaa-ajankalastajapiiri ry:n puheenjohtaja **Harri Mäläskä**.

Kaikkiaan Lapin ELY-keskus myönsi kalastonhoitomaksuista kerätyistä varoista hankkeelle avustusta 22 000 euroa. Sen kokonaiskustannukset olivat noin 55 000 euroa.

- Talkootyön osuus koko rahoituksesta oli siis yli puolet, Mäläskä korostaa.

Pohjois-Pohjanmaan vapaa-ajankalastajapiiri toimii kattojärjestönä alueen seuroille ja on tukena haettaessa kalastonhoitomaksuvaroja esimerkiksi nuorisotapahtumien järjestämistä varten.

Toimintaa eri ryhmille

Hankkeen tavoitteina oli ylläpitää ja lisätä lasten ja nuorten kiinnostusta kalastusharrastusta kohtaan, edistää vapaa-ajankalastusta Pohjois-Pohjanmaalla sekä jakaa tietoa kalastuksesta, kaloista ja kalavesistä. Lisäksi hankkeen tarkoitus oli lujittaa nuorten luontosuhdetta sekä edistää kalastuksen hyödyntämistä osana peruskoulujen opetusta.

Erityisenä tavoitteena vuodelle 2019 oli kehittää kalastusmahdollisuuksia, lisätä kalaston hoitoon liittyvistä asioista tiedottamista sekä saada houkuteltua uusia nuoria kalastusharrastuksen piiriin.

Yksittäisinä tapahtumina hankkeen puitteissa on järjestetty pilkki- ja onkitapahtumia erityisryhmille, kuten näkö-, kuulo- ja liikuntarajoitteisille sekä kehitysvammaisille.

- Nuorten pilkkileiri maaliskuussa ja kalastusleiri heinäkuussa ovat perinteisiä, vuosittain järjestettäviä suosittuja tapahtumia. Lisäksi jäsenseuroilla on ollut muun muassa perhonsidontakursseja ja kalakerhoja, jotka ovat vetäneet hyvin osanottajia, Mäläskä jatkaa.

- Korona tosin pakotti peruuttamaan heinäkuisen leirin viime vuonna, hän harmittelee.

Tärkeä osa hanketta oli myös tehostaa kalastuksen yleistä valvontaa Oulun kaupungin, jäsenseurojen ja yhteistyökumppaneiden, kuten osakaskuntien, Metsähallituksen, kalatalousalueiden sekä Kalatalouden Keskusliiton kanssa.

- Myös maahanmuuttajia, seurakuntia ja partiolippukuntia on hankkeen puitteissa houkuteltu toimintaan ja kalastusharrastukseen mukaan, Mäläskä kertoo.

Leirit ja retket suosittuja Pirkanmaalla

Pirkanmaalla toimiva Hervannan-Kaukajärven kalakerho ry on pitkään painottanut toiminnassaan nuorten hyväksi tehtävää työtä.

– Olemme noin kahdensadan jäsenen yhdistys, joka on toiminut jo yli 40 vuotta Hervannan ja Kaukajärven alueilla virkistyskalastuksen puolesta, yhdistyksen nuorisovastaava **Kari Järvilehmus** kertoo.

Vuonna 2020 yhdistys järjesti monenlaista toimintaa, kuten leirejä, uistelupäiviä ja kerhoiltoja, joissa muun muassa valettiin sakarapainoja sekä maalattiin vaappuja. Toiminta sai kalastonhoitomaksuvaroista tukea vajaat 4 000 euroa.

- Valitettavasti keskiviikkoisin kokoontunut kerho jäi koronan vuoksi pahasti kesken, Järvilehmus harmittelee.

Kesällä yhdistys toteutti kolmen päivän pituisen kalastusleirin Porissa. Lisäksi kesän kuluessa tehtiin päivän uisteluretki Längelmävedelle.

- Vaasassa kävimme neljän päivän leirillä lokakuussa. Kalaa tuli loistavasti, Järvilehmus kehaisee.

Viime syksyn kerhoillat eivät jostain syystä enää vetäneet Järvilehmuksen mukaan osallistujia entiseen tapaan. Leirit ovat olleet selvästi mieluisampia.

- Mietimme, jatkammeko kerhoiltoja ensi keväänä huonon osallistumisen vuoksi. Kalareissuilla riittää kävijoitä, kerhoilloissa ei oikein, Järvilehmus tiivistää toimintaan liittyvät haasteet.

Myös kalankäsittelyn esittely sai viime vuonna osansa yhdistyksen toiminnassa.

- Fileoimme järvikaloja, kuten ahvenia, kuhia sekä haukia, ja valmistimme porukalla niistä ruokaa. Myös mateiden nylkeminen tuli tutuksi.

Ruokalistalla oli Järvilehmuksen mukaan muun muassa mademuhennosta, paistettua ja friteerattua kalaa sekä graavattua lohta.

Leirit ovat Hervannan-Kaukajärven kalakerhon nuorten suosiossa. Viime vuonna osa tapahtumista jouduttiin perumaan, mutta edellisvuonna osallistuttiin muun muassa Hämeen kalamiespiirin syysleirille. Kuvassa leiriläiset Ville ja Veeti esittelevät saalista.

TEKSTI: **HANNELE LAMUSUO** KUVAT: **SULO TIAINEN JA VELI-MATTI PAANANEN**

Kalastus

KESTÄVÄLLE POHJALLE

KALATALOUSALUEIDEN KÄYTTÖ- JA HOITOSUUNNITELMIEN AVULLA VAHVISTETAAN LUONNONKALAKANTOJA JA LUODAAN KULLEKIN VESIALUEELLE TIETOON POHJAAVAA KESTÄVÄÄ KÄYTTÖÄ. VESIALUEIDEN OMISTAJIEN JA KALATALOUDEN TOIMIJOIDEN YHTEISTYÖ TIIVISTYY JA ERI KALASTAJARYHMIEN KALASTUSMAHDOLLISUUDET KASVAVAT.

Vuoden 2019 alussa Suomeen perustettiin 118 kalatalousaluetta. Pääosin entisistä kalastusalueista koottujen, laajojen kalataloudellisten alueiden tehtävänä on kalavarojen kestävän käytön ja hoidon suunnittelu. Kalatalousalueet järjestävät kalastuksenvalvonnan ja keräävät kalastuksen ja kalakantojen hoitotoimien seurantatietoja, sekä edistävät laajoja vesialueita käsittävien yhtenäislupa-alueiden muodostamista vapaa-ajankalastuksen ja kaupallisen kalastuksen tarpeisiin. Lisäksi kalatalousalueet jakavat viehekalastuksesta kalastonhoitomaksuina kertyneet korvausvarat vesialueen omistajille.

Kalavarojen kestävän käytön ja hoidon suunnittelua varten kalatalousalueet laativat käyttö- ja hoitosuunnitelman, joka hyväksytään ELY-keskuksessa. Kalatalousalue vastaa suunnitelman toimeenpanosta ja sen vaikutusten seurannasta. Kalatalousalueet ovat voineet hakea kalastonhoitomaksuvaroja käyttö- ja hoitosuunnitelmien laatimisesta, ja tulevaisuudessa toimeenpanosta aiheutuviin kuluihin.

Kalavarojen käyttö ja hoito saadaan kestävälle pohjalle jatkuvan arvioinnin ja kehittämisen avulla ja siksi kalastuslaki edellyttää, että käyttö- ja hoitosuunnitelma perustuu parhaaseen saatavilla olevaan tietoon. Suunnitelma on tehtävä valmiiksi vuoden 2021 loppuun mennessä ja se on voimassa enintään kymmenen vuotta.

Käyttö- ja hoitosuunnitelmaan tulee sisällyttää suunnitelma kalastuksen kehittämis- ja edistämistoimenpiteiksi sekä niiden tavoitetila. Lisäksi suunnitellaan hoitotoimenpiteet kalakannoille, elinkierto vaelluskaloille ja uhanalaisille kalakannoille, sekä muun biologisen monimuotoisuuden turvaaminen.

Vesialueille tehdään suunnitelma, jossa määritetään kalataloudellisesti merkittävät alueet sekä kaupalliseen kalastukseen ja kalastusmatkailutarkoitukseen hyvin sopivat vesistöt. Suunnitelmassa voidaan huomioida lakiin perustuvien määritysten lisäksi suosituksia, kuten eri pyyntitavoille varatut alueet tai alueellisesti sallitut pyyntivälineet ja pyyntimitat. Kalastuksesta vesialueella päättää kuitenkin edelleen vesialueen omistaja, joka ottaa huomioon kalatalousalueen suunnitelman.

Kalastajien suosimalle siialle on Pohjois-Päijänteen kalatalousalueella oma hoitosuunnitelma. Syksyn 2020 aikana Pohjois-Päijänteeseen istutettiin lähes 140 000 siian poikasta. Kuva istutuksesta Leppäveteen Laukaassa.

Täsmäistutuksin lisää hyötyä

Pohjois-Päijänteen kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelman teko eteni napakasti, koska seurantaa on tehty jo pari vuosikymmentä. Pinta-alaltaan laajan kalatalousalueen toiminnanjohtaja **Timo Meronen** sanoo virkistyskalastajien hyötyvän uudesta suunnitelmasta.

- Meillä on nyt erinomainen mahdollisuus kohdentaa esimerkiksi istutuksia sellaisiin lajeihin ja kalaikäluokkiin, jotka toimivat parhaiten kalastuksen näkökulmasta.

Meronen ottaa esimerkin taimenkannasta, jonka nousureitit ovat olleet Pohjois-Päijänteellä ummessa jo sata vuotta. Luontainen taimenkanta ei siis ole vahva, mutta erityisesti viehekalastajat arvostavat taimenta.

- He haluavat kalastaa alueellamme nimenomaan sitä. Me voimme nyt kohdentaa lupa- ja velvoiteistutuksia niin, että saamme istutuksista suurimman mahdollisen kalataloudellisen hyödyn.

Pohjois-Päijänteen ykköskala on kuha, jota on hyvin lähes jokaisessa isossa järvessä. Käyttö- ja hoitosuunnitelman tavoitteena on turvata, että kuhan luontainen lisääntyminen olisi mahdollisimman tehokasta ja sitä voitaisiin täydentää istutuksin niin, että kalakanta pysyy kalastettavana.

- Kuhakantojen ylläpitäminen on tietyillä alueilla meidän ykköstavoitteemme, koska se kelpaa kaikille kalastajaryhmille ja tuo kalataloudellista hyötyä.

Siialle Pohjois-Päijänteellä on oma hoitosuunnitelma. Siika on erityisesti ammatti- ja kotitarvekalastajien haluama laji.

- Meidän oma siikakanta on pienikasvuista, joten joudumme paikkaamaan kantaa istutuksin. Pienemmissä vesissä istutuksista on tullut hyviä tuloksia.

Kalastustapojen määrittely puhuttaa

Käyttö- ja hoitosuunnitelmassa haasteelliseksi nousi se, miten vesillä saa kalastaa, koska Pohjois-Päijänteen alue on laaja ja vesistöt erilaisia.

- Meillä on monenlaista vettä ja pieniä järviä. Isoihin vesistöihin, joista meillä on selkeää faktaa, tulee yksityisluonteisemmat ohjeet ja pienemmät vesistöt, joilla ei välttämättä ole kalataloudellista merkitystä, saavat yleisluontoisemmat ohjeet.

Pääasia aluesuunnittelussa on se, että kalastusta ei kohtuuttomasti rajoitettaisi vaan päinvastoin: mahdollisuuksia toivotaan syntyvän lisää. Niinpä suunnitelmassa pyritään ohjaamaan kalastusta paikoille, jossa se ei vahingoita esimerkiksi vaelluskalojen elinkiertoa.

ELY-keskuksen luvalla kalastavien kaupallisten kalastajien osalta käyttö- ja hoitosuunnitelmassa määritellään myös sallitut pyydykset. Tällaista toimintamallia Suomessa ei aiemmin ole ollut, vaan pyydyksistä on paikallisesti sovittu kalastajien ja vesialueen omistajan kesken.

- Pyydysasia on iso projekti ja puhuttaa paljon. Pohjois-Päijänteellä on jo kaupallisen kalastamisen yhtenäislupa, joten eiköhän me pystytä sen pohjalta etenemään. Pienissä vesistöissä joudumme enemmän keskustelemaan, Timo Meronen toteaa.

Yhteistyötä kuhan puolesta

Kalastuksen ja kalalajien menestyminen sekä kalastuksen edellytysten parantaminen kaikkien kalastajaryhmien osalta on pääosassa myös asukasmäärältään suurimman, Helsinki-Espoon kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmassa.

Yksi keskeisimpiä tehtäviä on sopia, että kuhan kalastuksensäätely on yhtenäistä koko Espoonlahden alueella. Helsinki-Espoon kalatalousalue hallinnoi virkistyskalastajien suosimaa lahtea yhdessä Kirkkonummi-Siuntionjoen kalatalousalueen kanssa, ja näiden toimijoiden yhteistyötä on tiivistettävä yhteiseksi hyväksi.

- Kuha tarvitsee kudunaikaisen suojan, ja sen pitää olla samanlainen koko Espoonlahden osalta. Molemmilla kalatalousalueilla pitää olla yhteinen sopimus säätelystä ja tästä syystä istumme yhteisen sopimuspöydän äärelle, toteaa toiminnanjohtaja **Gabi Lindholm** Helsinki-Espoon kalatalousalueelta.

Suositun kuhan hyvien elinolojen ohella Helsinki-Espoon käyttö- ja hoitosuunnitelmassa halutaan elvyttää meritaimenen luonnonkantaa. Tämä saattaa tarkoittaa rajoitusesityksiä kutu- ja poikasalueille ja merelle.

- Meillä on selkeänä tavoitteena, että alueen keskeisistä kalakannoista kerätään käyttökelpoista tietoa muun muassa Espoon ja Helsingin kaupunkien yhteistarkkailujen avulla, jotta jatkossa tunnemme paremmin kalastajarakenteemme ja saalismäärät, ja voimme tiedon pohjalta jatkaa kehittämistyötä entistä paremmin.

Lisää kaupallista kalastusta?

Gabi Lindholm kertoo, että Helsinki-Espoon kalatalousalueella on vähän kaupallista kalastusta, mutta sitä toivotaan lisää.

- Tällä alueella on suuria ihmismassoja, jotka haluavat terveellistä, kotimaista kalaa kaupasta ja torilta. Niinpä tavoittelemme kaupallisen kalastuksen houkuttelevuuden, kannattavuuden ja toimintaedellytysten parantamista.

Suunnittelussa huomioidaan myös kalastusopastoiminta, eli yritykset, jotka järjestävät ohjattuja kalaretkiä yrityksille, ulkomaalaisille ja kalastamisesta kiinnostuneille asiakkaille. Oppaat toimivat pääosin ELY-keskusten myöntämällä luvalla.

Helsinki-Espoon kalatalousalueen vesistöt ovat virkistyskalastajien suosiossa. Tätä kiinnostavuutta halutaan tukea ja kasvattaa.

- Vapaa-ajankalastajien olot ovat todella hyvät ja lupa-alue on laaja. Suurin osa merialueista on kalastettavissa.

Vesialueita on Espoon puolella yhdistetty suurempiin kokonaisuuksiin ja työtä lupa-alueiden laajentamiseksi jatketaan lähivuosinakin.

- Suurin osa vesialueistamme kuuluu jo yhtenäisluvan tai Metsähallituksen lupien alueeseen, mutta Espoossa on vielä melko suuria vesistöjä, joiden omistajat haluamme mukaan toimintaamme ja kiinnostumaan lupien myymisestä laajemmalle käyttäjäjoukolle, Gabi Lindholm tiivistää.

Meritaimenen luonnonkannan elvytys on keskeinen tavoite Helsinki-Espoon kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmassa. Vantaanjokisuulla pyydettyihin meritaimeniin kiinnitettiin radiolaitteita, joiden avulla tutkittiin kalojen nousureittejä ja liikkumista.

TEKSTI: **JERE MALINEN**

LOHI JA TAIMEN
vesiemme monimuotoiset suojeltavat

VUONNA 2019 SUOMALAISESSA KALASTUKSESSA KÄÄNTYI UUSI SIVU. MARRASKUUSSA POHJOIS-KARJALAN KÄRÄJÄOIKEUS TUOMITSI VAPAA-AJANKALASTAJAN SAKKOIHIN JA KORVAAMAAN PYYDYSTÄMÄNSÄ SAIMAAN JÄRVILOHEN. 84-SENTTISEN, RASVAEVÄLLISEN LOHEN HINNAKSI TULI 7 510 EUROA. TUOMIO PERUSTUI AIEMMIN SAMANA VUONNA VOIMAAN TULLEESEEN UUTEEN KALASTUSASETUKSEEN. SIINÄ SALAKALASTETUILLE KALOILLE MÄÄRITELTIIN KORVAUSARVOT.

Vapauta, jos et tunnista

Järvilohi on kaloistamme arvokkain. Se on äärimmäisen uhanalainen kala, joka on elossa laitosviljelyn ja istutusten ansiosta. Aiemmin sen salakalastuksesta selvisi lähes rangaistuksetta, sillä kaloille ei oltu määritelty rikostapauksissa korvausarvoa.

– Uistelijat ja muut vapakalastajat ovat useimmiten aktiivikalastajia, jotka tuntevat kalat hyvin, sanoo kohta 20 vuotta Saimaalla kalavesiä valvonut **Jyrki Anttila** Metsähallituksesta.

Harvakseltaan verkkokalastavan mökkiläisen kalantunnistustaidoissa saattaa olla joskus petrattavaa.

– Melko monelle kaikki jalokalat ovat yhtä ’lohia’, olipa kyseessä sitten taimen tai nieriä.

Jos pyydystämäänsä kalaa ei tunnista varmasti, on Anttilalla vain yksi ohje.

– Laske se takaisin veteen. Elävänä tai kuolleena.

Kokenut kalastuksenvalvoja pitää kaloille määriteltyjä suojeluarvoja hyvänä päätöksenä.

– Tavalliselle, lainkuuliaiselle virkistyskalastajalle asetusmuutoksella ei ole ollut vaikutusta. Ja salakalastuksesta sietääkin saada rangaistuksen.

Lohella ja taimenella monta lajituntomerkkiä

Luonnonvarakeskuksen kalatutkijoille lainsäädäntöuudistus on näyttäytynyt vilkastuneina yhteydenottoina.

– Kansalaiset lähettelevät kuvia kaloista ja kyselevät lajinmääritystä. Lisäksi olemme laatineet poliisille muutamia asiantuntijalausuntoja, kertoo kalabiologi **Ville Vähä**.

Hänestä jokaisen suomalaisen kalastajan vähimmäisvelvollisuus on tunnistaa lohi ja taimen.

Vaikka kysymyksessä on vain kaksi kalalajia, niiden erottaminen toisistaan ei ole aina ongelmatonta.

– Monella kalalla on yksi selkeä lajituntomerkki. Lohen ja taimenen tunnistaminen perustuu useampaan yksityiskohtaan.

Kokenut kalastaja määrittää Vähän mukaan saaliskalansa yleensä oikein.

Eniten päänvaivaa aiheuttavat kutuasuiset kalat. Silloin erityisesti järvilohi ja järvitaimen muistuttavat toisiaan.

– Väärän kalalajin pyytämisen riskiä vähentää onneksi se, että lohi ja taimen ovat molemmat rauhoitettu kutuaikana lisääntymisympäristössä joissa ja puroissa.

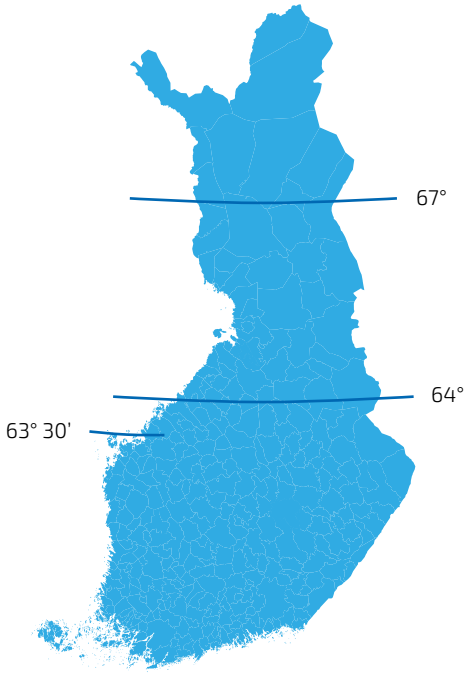

Lohien ja taimenen pyyntiä koskevat rajoitukset ja suojeluarvot vaihtelevat leveyspiireittäin ja alueittain.

TAIMEN *(Salmo trutta)*

Elinympäristön ja vaelluskäyttäytymisen perusteella erotetaan merivaelteisia (meritaimen), järvivaelteisia (järvitaimen) ja paikallisia (purotaimen) muotoja.

Taimenen ekologisia muotoja on usein käytännössä mahdoton erottaa ulkoisten tuntomerkkien perusteella toisistaan. Ne myös lisääntyvät keskenään, joten rajat ovat liukuvia ja välimuotoja tavataan. Esimerkiksi osa saman taimenkannan yksilöistä saattaa lähteä syönnösvaellukselle, osa jää pysyvästi synnyinjokeensa.

Rasvaevällinen taimen

- Luonnossa syntynyt kala eli luonnontaimen.
- Suomessa on ollut alkujaan noin 60 mereen vaeltavaa taimenkantaa. Tällä hetkellä Itämeren puolella on jäljellä 12 luonnonkantajokea, joiden taimenkanta on luokiteltu alkuperäiseksi: Tornionjoki, Lestijoki, Isojoki, Kiskonjoki, Ingarskilanjoki, Siuntionjoki, Mankinjoki, Espoonjoki, Sipoonjoki, Virojoki, Urpalanjoki ja Mustajoki.
- Järvitaimenen alkuperäiskantoja on jäljellä 30. Niistä 24 on luokiteltu uhanalaisiksi.
- Purossa tai lammessa paikallisena elävä taimen on yleisin Pohjois-Suomen kirkasvetisissä puroissa.

Rasvaeväleikattu taimen

Laitoksessa viljelty, luontoon vapautettu kala eli istutustaimen. Tuetaan uhanalaisia taimenkantoja ja luodaan kalastusmahdollisuuksia.

UHANALAISLUOKITUS

Meritaimen sekä eteläisen Suomen järvitaimen erittäin uhanalaisia, pohjoisen Suomen järvitaimen silmälläpidettävä.

SUOJELUARVO

- Rasvaevällinen taimen
  - meressä ja mereen laskevassa joessa 3 260 €
  - sisävesissä 67. leveyspiirin eteläpuolella 2 440 €
  - sisävesissä 67. leveyspiirin pohjoispuolella 410 €
- Rasvaeväleikattu taimen
  - meressä ja mereen laskevassa joessa 390 €
  - sisävesissä 67. leveyspiirin eteläpuolella 260 €
  - sisävesissä 67. leveyspiirin pohjoispuolella 80 €
- Taimen purossa ja lammessa, johon ei ole vaellusyhteyttä merestä tai järvestä, 230 €

RAUHOITUS

- Rasvaevällinen taimen rauhoitettu kokonaan merialueilla sekä sisävesissä 64. leveyspiirin eteläpuolella.
- Rasvaevällisen rauhoitus ei koske taimenta, joka on pyydetty sellaisesta purosta tai lammesta, johon ei ole vaellusyhteyttä. Tällöin taimenen sallittu pituus on enintään 45 cm.
- Rasvaevällinen ja rasvaeväleikattu rauhoitettu kaikkialla joessa ja purossa 1.9.–30.11.

SAALISRAJOITUKSET

- Rasvaevällisen taimenen alamitta 60 cm sisävesissä 64. leveyspiirin pohjoispuolella, 67. leveyspiirin pohjoispuolella alamitta 50 cm.
- Rasvaeväleikatun taimenen alamitta 50 cm.

LOHI *(Salmo salar)*

Suomessa tavataan kahta ekologista muotoa, merilohta Itämeressä ja Jäämeressä, ja järvilohta. Lohella tarkoitetaan usein merilohta, kuten seuraavan aukeaman kuvassa.

Merilohi tekee merivaelluksen ja kutee mereen laskevissa joissa, kun taas järvilohi vaeltaa järvissä ja kutee niihin laskevissa joissa. Molemmat muodot palaavat syönnösvaellukselta synnyinjokiinsa, mikä on johtanut perinnöllisesti erilaistuneiden lohikantojen kehittymiseen.

Rasvaevällinen lohi ja järvilohi

- Suomessa on ollut alkujaan noin 40 lohijokea. Itämereen laskevia luonnonkantajokia on enää kaksi, Tornion-Muonionjoki sekä Simojoki. Jäämereen laskevia lohijokia ovat Teno ja Näätämöjoet.
- Järvilohi on merilohen muoto, joka eristyi jääkauden jälkeen sisävesiin.
- Alunperin on ollut kaksi järvilohikantaa, toinen Lieksanjoella ja toinen Pielisjoella sekä sen sivujoessa Ala-Koitajoella. Jäljellä enää Pielisjoen järvilohi, jota käytetään palautusistutuksiin Saimaan vesistössä.
- Alkuperäiset kutujoet on ruopattu ja tukittu voimalaitoksin. Vain Pielisjoen yhdelle kutualueelle, Joensuun koskiin, järvilohi pääsee nousemaan Saimaalta.

Rasvaeväleikattu lohi ja järvilohi

Laitoksessa viljelty, luontoon vapautettu kala eli istutuslohi. Järvilohikantaa ylläpidetään jatkuvin poikasistutuksin. Lohta istutetaan jokisuihin ja merialueille.

UHANALAISLUOKITUS

Järvilohi äärimmäisen uhanalainen, Itämeren ja Jäämeren lohi vaarantuneet.

SUOJELUARVO

- Rasvaevällinen Itämeren lohi meressä ja sisävesissä 3 470 €
- Rasvaeväleikattu Itämeren lohi meressä ja sisävesissä 170 €
- Jäämeren lohi sisävesissä 3 480 €
- Rasvaevällinen järvilohi Vuoksen ja Hiitolanjoen vesistöissä 7 510 €
- Rasvaeväleikattu järvilohi Vuoksen ja Hiitolanjoen vesistöissä 1 750 €
- Järvilohi muualla kuin Vuoksen ja Hiitolanjoen vesistöissä 280 €

RAUHOITUS

- Rasvaevällinen rauhoitettu kokonaan Vuoksen ja Hiitolanjoen vesistössä.
- Rasvaeväleikattu rauhoitettu 1.6.–31.8. keskeisellä vaellusreitillä Vuoksen vesistössä.
- Lohi rauhoitettu kaikkialla joessa ja purossa 1.8.–30.11.

SAALISRAJOITUKSET

- Rasvaevällisen ja rasvaeväleikatun alamitta kaikkialla 60 cm paitsi 63°30´ leveyspiirin pohjoispuolella Perämeressä 50 cm.
- Vapaa-ajan kalastuksessa 2 lohta/vrk/hlö paitsi Vuoksen vesistöalueella vain yksi rasvaeväleikattu järvilohi/vrk/hlö.

Huomioi taimenen ja lohen poikkeavat saalisrajoitukset ja pyyntimitat rajajoissa. Ajantasaiset tiedot saa kalastusluvan myyjältä.

KIRJOLOHI *(Oncorhynchus mykiss)*

- Vieraslaji, kotoisin Pohjois-Amerikan länsiosasta.
- Kasvatetaan nykyään ruokakalaksi sekä virkistyskalastettavaksi saaliskalaksi.
- Merialueella, lähinnä Suomenlahdella ja Saaristomerellä, tavataan myös kasvattamoista karanneita kaloja.
- Ei kalastuslakiin ja -asetukseen perustuvia lajikohtaisia kalastusrajoituksia.

TAIMEN

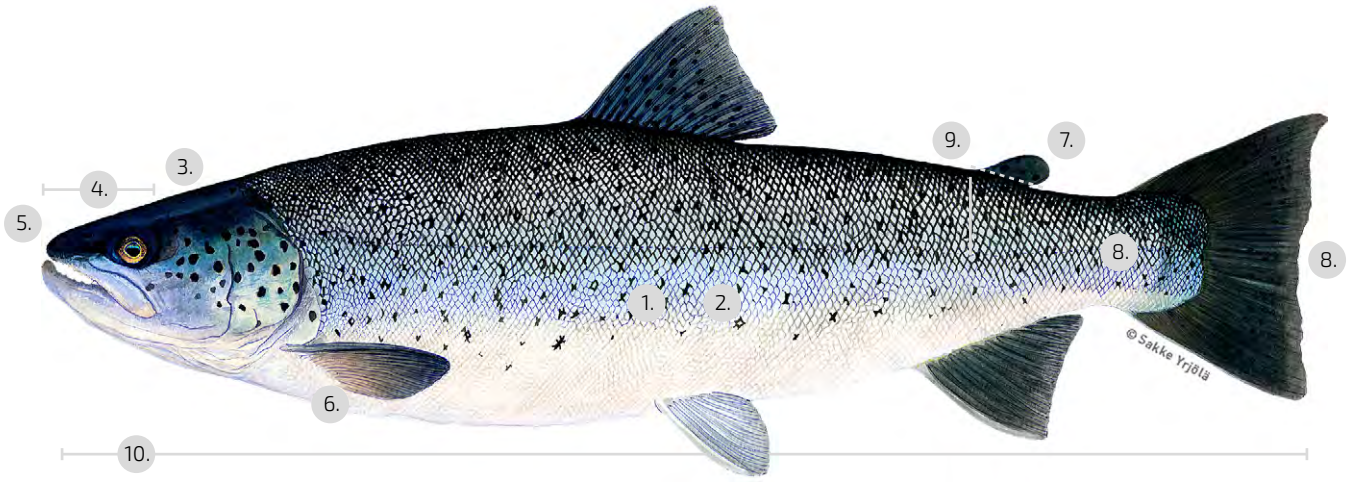

1. **Kyljet:** Yleensä pilkkuja myös kylkiviivan alapuolella, jatkuen pyrstön tyveen asti. Jokipoikasella kyljessä usein 10–12 tummaa poikaslaikkua, epäselvempiä kuin lohien jokipoikasella.
2. **Väritys:** Meritaimenen kyljet hopeiset ja selkä tumma. Järvitaimen usein rusehtavampi.
3. **Pää:** Muoto lyhyempi ja paksumpi kuin lohilla.
4. **Yläleuka:** Ulottuu selvästi silmien taakse. Suu usein isompi kuin lohilla, näkyvä ero myös poikasilla.
5. **Kuonon muoto:** Tylpempi kuin lohilla. Koirastaimenella muuttuu kudussa koukkukärkiseksi.
6. **Rintaevä:** Lyhyempi kuin lohilla, päästä pyöreämpi ja usein harmaa. Rintaevän pituus on lohien ja taimenen poikasella selkein ero.
7. **Rasvaevä:** Luonnontaimenella on rasvaevä, istutetulta poistettu. Reuna joskus punertava ja siinä voi olla pilkkuja. Myös poikasella punakeltainen rasvaevä.
8. **Pyrstö:** Varsi paksumpi ja pyrstön lovi suorempi kuin lohilla.
9. **Suomut:** Pienemmät kuin lohilla. Rasvaevän ja kylkiviivan välissä 15–17 suomua.
10. **Koko:** Aikuisen pituus yleensä 40-80 cm, puroissa 20–30 cm. Paino 1–10 kg. Meressä taimen kasvaa hieman isommaksi kuin järvessä.

LOHI

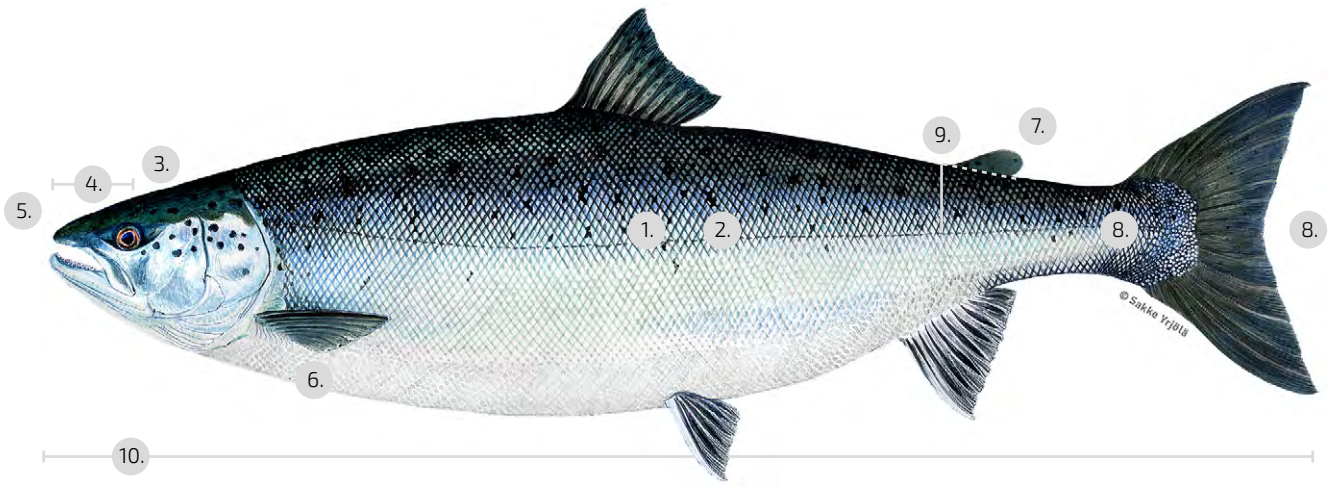

1. **Kyljet:** Yleensä pilkut kokonaan tai lähes kokonaan kylkiviivan yläpuolella. Jokipoikasella kyljessä usein 8–10 tummaa poikaslaikkua, erottuvampia kuin taimenen jokipoikasella.
2. **Väritys:** Usein kirkasvärisempi kuin taimen. Merilohi on kirkkaampi kuin järvilohi, joka voi olla selkäpuolelta tummanvihertävän violetti. Kutuasuisten lohien väri on tumma tai rusehtava ja täplät lisääntyvät.
3. **Pää:** Muoto pitkä ja kapeahko.
4. **Yläleuka:** Ulottuu noin silmän takareunan kohdalle. Pienempi suu kuin taimenella, näkyvä ero myös poikasilla.
5. **Kuonon muoto:** Terävähkö. Koiraalla muuttuu kudussa koukkukärkiseksi.
6. **Rintaevä:** Pitkä, päästä terävä ja yleensä musta. Myös poikasella rintaevä pidempi kuin taimenen poikasella.
7. **Rasvaevä:** Luonnonlohilla on rasvaevä, istutetuilta poistettu. Ei koskaan punertava tai pilkullinen, poikasellakin mitättömän harmaa.
8. **Pyrstö:** Varsi kapea ja kärki selkeästi lovimaisempi kuin taimenella. Kutuasussa lohillakin kärki suorempi.
9. **Suomut:** Isommat kuin taimenella. Rasvaevän ja kylkiviivan välissä 12–14 suomua.
10. **Koko:** Aikuisen pituus yleensä 70–110 cm, paino 3–20 kg. Muoto sukkulamainen. Meressä kasvaa usein isommaksi kuin järvessä.

JÄRVILOHI

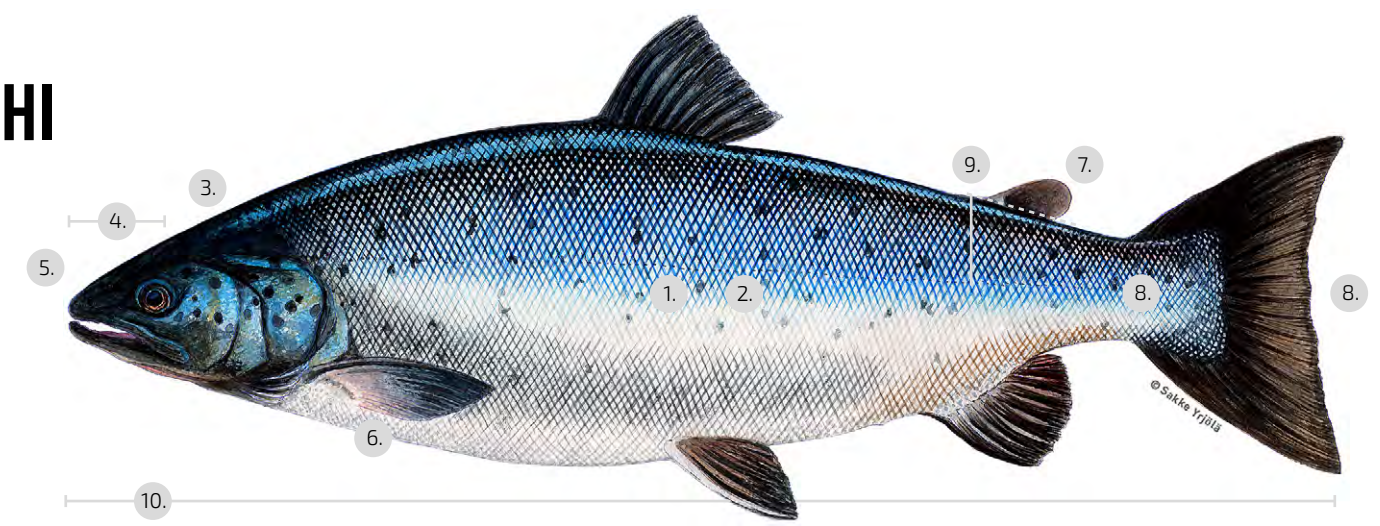

KIRJOLOHI

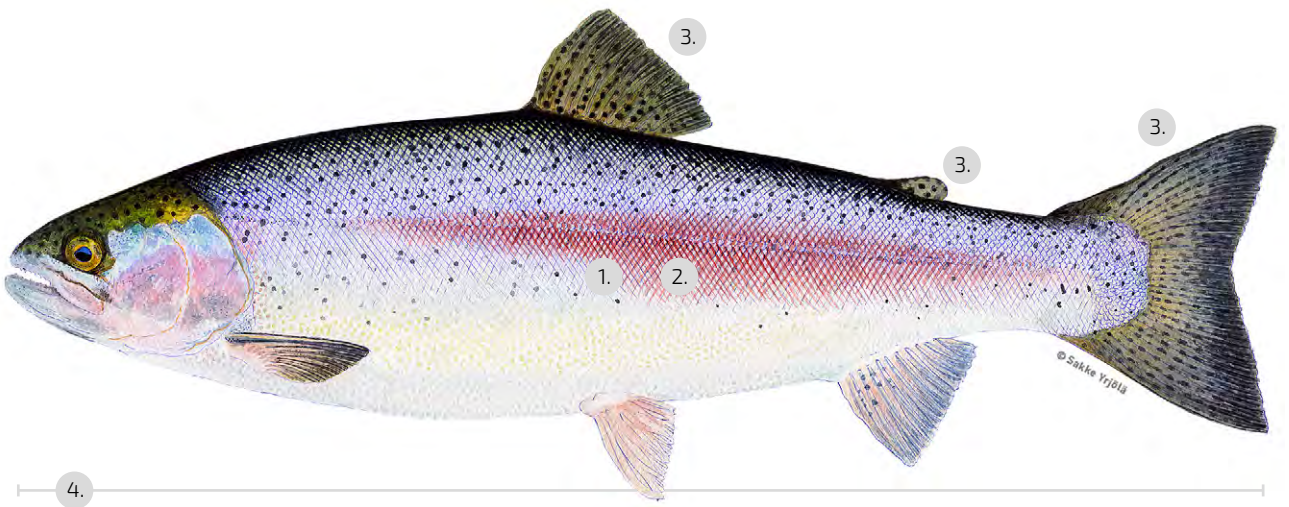

1. **Väritys:** Kiduskansissa ja kyljissä leveä, roosaan vivahtava juova.
2. **Kyljen pilkutus:** Jatkuu kylkiviivan alapuolelle.
3. **Evät:** Tummatäpläiset selkä-, perä- ja pyrstöevät. Rasvaevä on aina, ei leikata istutettaessa.
4. **Koko:** Pituus yleensä 40–70 cm, paino noin 1–5 kg.

TEKSTI JA KUVAT: **TEEMU KOSKI**

Vastuullinen kalastaja

KALOJEN VAPAUTTAMISEN YLEISTYESSÄ ELÄVÄN KALAN KÄSITTELYSTÄ PUHUTAAN PALJON. ALAMITTAINEN TAI RAUHOITETTU KALA ON VAPAUTETTAVA AINA. PÄÄTYI KALA TAKAISIN VETEEN TAI PANNULLE, ANSAITSEE SE AINA ARVOISENSA KOHTELUN. SAALIIN SAAMISEEN ON SITEN SYYTÄ VARAUTUA ETUKÄTEEN.

Kalan punnitseminen haavissa nopeuttaa käsittelyä ja vähentää vahingoittumisriskejä.

Kuin kala vedessä

Vesi tukee kalan ruumista joka puolelta. Ilmaan nostettu kala altistuu käsittelyn aikana rasitukselle, mihin se ei ole sopeutunut. Kalan iho ja tukiranka ovat maaeläimiä pehmeämpiä, ja kalastajan otteessa tai veneen pohjalla sätkivä eväkäs saa vammoja maalla eläviä eläimiä helpommin.

Kalan limapinta on ihon uloin osa, jonka tehtävä on suojata ihon syvempiä kerroksia tulehduksilta ja vähentää liikkuessa syntyvää kitkaa. Tukiranka, eli ruodot ja nivelet ovat joustavia, mutta varsinkin yhden käden varassa, joko leuasta tai pyrstöstä roikottaminen voi aiheuttaa kalalle vakavia vammoja. Vapautettu kala voi syöksähtää syvyyksiin hyvinkin pirteästi, mutta esimerkiksi pään alueen nivelten vammat voivat haitata saalistusta ja kala kokee hitaan nälkäkuoleman.

Etenkin vapautettavaa kalaa tulee siis käsitellä mahdollisimman hellävaroin. Jos epäilee kalan saaneen pyynnin yhteydessä vammoja, se tulee ottaa eräksi, mikäli laki sen sallii.

Valmistaudu etukäteen

Joskus kalastuksen tavoite on saada kasaan ainekset herkulliseen ateriaan, toisinaan taas paino on elämyksillä tai vain rentoutumisella jotain vesien äärellä puuhaillen.

Joka tapauksessa kalastajan pitää tietää mitä saaliilleen tekee, ja varautua siihen. Ruokakalan osuessa kohdalle kala pitää saada kolkattua ja verestettyä nopeasti ja säilytettyä mahdollisimman viileässä. Alamittainen tai muusta syystä vapautettava kala taas pitää saada irrotettua koukusta ripeästi ja hellävaroin. Ja jos varsinkin vapautettavaksi aiottu kala halutaan punnita ja kuvata, on näidenkin tarvikkeiden oltava mukana ja helposti tavoitettavissa.

Kokemuksen myötä taito käsitellä eläviä kaloja paranee. Kokenut kalastaja osaa tarttua venkoilevaan kalaan ja pystyy usein myös ennustamaan eväkkään aikeita: Evien pörhistyminen, kalan jännittyminen hiukan kaarelle ja kiduskansien aukeaminen tarkoittavat, että kohta rimpuillaan. Käsistä karkaava kala päätyy veneen pohjalle, ja pahimmassa tapauksessa nappaa suupielessä roikkuvaan uistimeen myös kalastajan. Mitä lämpimämpi vesi, sitä lyhyempi on varoaika.

Miettimällä prosessin kulkua etukäteen ja varaamalla asianmukaiset työkalut käden ulottuville, todennäköisyys saada kala irrotettua koukuista elinkelpoisena kasvaa.

Haavi, pihdit, mittanauha ja puukko

Jos ei ole varma hallitseeko tilanteen, on solmuton haavi erinomainen apuväline. Kumipintaiset havakset eivät mene helposti sotkuun ja kalan voi päästää irti haavin pohjalle. Jos vene on riittävän vakaa, voi haavin pitää veneen laidalla valmiina koko operaation ajan.

Kalan irrottamisessa koukuista pitkävartiset pihdit ovat ehdottoman tarpeellinen apuväline. Tavoittelipa mitä tahansa, näillä leveysasteilla koukuissa sätkii ennen pitkää myös hauki. Siksi hauki määrittää aina pihtien pituuden.

Mittanauhalla taas varmistetaan, ettei saalis ole alamittainen. Kalastusvälineliikkeistä saa mittanauhatarroja, mutta saman asian ajaa veneen laitaan tai vaikka vapaan tehdyt merkit. Tärkeintä on, että alamitan täyttyminen voidaan luotettavasti varmistaa.

Neljäs kalastajan perustyökalu on luonnollisesti puukko, jolla kaiken muun ohella saadaan kala verestettyä.

Irrota, kolkkaa ja verestä

Ruokakalan osuessa kohdalle ensimmäisenä irrotetaan koukut kääntämällä ne sisäänmenotietä ulos, jonka jälkeen eräksi aiottu kala lopetetaan saman tien. Ei ole kalastajalle kunniaksi jättää saalistaan tukehtumaan hengiltä veneen pohjalle, heinikkoon tai jäälle.

Kala kolkataan napakalla iskulla päälakeen, silmien taakse. Monessa veneessä on tätä varten sopiva kalikka, mutta pitkävartisilla pihdeillä kolkkaaminen onnistuu yhtä vaivattomasti. Ahvenkoon kaloilla riittää napakka isku puukon hamarallakin. Kalaa ei tarvitse nuijia muusiksi, riittää, että se taintuu. Liian iso ”pappi” on kömpelö ja epätarkka, vaikka mahtipontinen onkin.

Tainnuttamisen jälkeen kalan kurkku avataan puukolla kiduskaarien takaa ruokatorveen saakka viiltäen. Verestäminen parantaa kalan säilyvyyttä ja se on syytä tehdä mahdollisimman nopeasti. Vedessä kala verestyy parhaiten, ja paras tapa onkin kuljettaa kylmälaukussa jääpulloja ja hetken tullen nostaa laukkuun hiukan vettä. Kala verestyy tehokkaasti, ja jääpullot jäähdyttävät laukkuun nostetun veden ja saaliin.

Irrota, punnitse, kuvaa ja vapauta

Vapautettavaksi aiotun kalan kohdalla tärkeää ovat määrätietoiset otteet, ripeys ja ilma-altistuksen pitäminen mahdollisimman lyhyenä. Tässä kumihavaksinen, riittävän iso haavi on tärkeä apuväline: kalan voi eri toimenpiteiden välillä laskea haaviin laidan ulkopuolelle, missä se saa purkaa harmistustaan kaikessa rauhassa. Kalan voi myös punnita haavissa, kunhan vähentää haavin painon lopputuloksesta.

Mitä vähemmän kalaa pidetään käsissä, sitä parempi. Vaikka isompien kalojen leuasta saakin hyvän otteen, kalaa ei koskaan tule roikottaa yhden käden varassa. Kaikenlainen rimpuilu, veneen pohjalla sätkiminen ja muu ”painiminen” lisäävät kalan vammautumisriskiä. Pihtien, vaa’an ja kameran sijainti pitää olla selvillä ja seurueen tietää, miten toimia tilanteen tullessa.

Kun koukut on saatu irrotettua ja kala punnittua, haavin voi laskea hetkeksi veteen ja valmistella kalastaja ja ympäristö kuvauskuntoon. Muovikassit, tölkit ynnä muu sälä siirretään kuvaajan taakse ja kalastajan pipo laitetaan suoraan. Tämän jälkeen kala nostetaan haavista, otetaan kuvat ja lasketaan takaisin haaviin. Nopea tarkistus, että kuvat onnistuivat, jonka jälkeen kalan annetaan uida haavista vapauteen.

Vastustajaansa kunnioittava kalastaja ei milloinkaan heitä kalaa yli laidan, vaan pyrkii vapauttamaan saaliinsa laskemalla sen veteen ja varmistaa, että se myös lähtee uimaan.

Oli kalareissun tarkoitus mikä hyvänsä, tärkeintä on viihtyä vesillä. Kalastaja on aina kuokkavieraana veden väen pidoissa, kohtuullisuus ja kohteliaisuus tuovat hyvän mielen.

Verkkokalastaja valikoi saaliinsa verkon silmäkoolla

Usein kuulee väitettävän, että verkko ei valikoi. Tämä ei ole totta. Verkko ei valikoi kalalajeja, mutta verkon silmäkoko vaikuttaa suuresti siihen, minkä kokoisia kaloja saaliiksi saadaan.

Verkkokalastajan vastuu korostuu erityisesti vesissä, joissa elää uhanalaisia lajeja. Erityisesti lohikalat tuottavat verkkokalastajalle haasteita. Nimensä mukaisesti vaelluskalat ovat alituisessa liikkeessä ja alttiita sotkeutumaan verkkoihin.

Monissa vesissä verkoille on myös määrätty silmäkokorajoituksia, esimerkiksi kuhakannan suojelemiseksi. Rajoituksista kannattaa kysyä pyydysluvan myyjältä jo ennen verkkokaupoille menoa.

Jos saaliiksi tulee liian pieniä tai uhanalaisia kaloja, on syytä pohtia mitä voisi tehdä ei-toivottujen kalojen osuuden vähentämiseksi. Ratkeaako ongelma viehettä tai verkon silmäkokoa isontamalla vai pitääkö vaihtaa paikkaa?

Pyydysten riittävän tiheä kokemisväli on tärkeää kalan hyvinvoinnin ja säilymisen kannalta. Kesällä lämpimässä vedessä kalat voivat kuolla jo tunneissa. Verkoista vapautettavat kalat on syytä irrottaa mahdollisimman hellävaroin ja ripeästi, vaikka se muutaman silmäpaon verkonliinaan aiheuttaisikin.

Veden lämpötila

Veden lämmetessä siihen sitoutuu vähemmän happea, kun taas vaihtolämpöisen kalan aineenvaihdunta vilkastuu ja hapentarve kasvaa. Lämpimään vuodenaikaan kalastajan tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, kauanko vapautettava kala on pois vedestä.

Lohikaloilla jo 17 asteen lämpötila lisää stressiä, ja yli 21 asteisesta vedestä niitä ei pitäisi pyytää lainkaan, ainakaan jos aikomuksena on vapauttaa kala.

Valkolihaiset petokalat ja särkikalat kestävät korkeita lämpötiloja rasvaevällisiä kaloja paremmin. Viileän veden aikaan esimerkiksi hauki selviää minuutin ilma-altistuksesta helposti, mutta hellepäivinä minuutin käsissä ollut hauki on jo selvästi huonovointinen. Lohikaloille sama hellepäivän minuutti on jo monesti tappava.

Verenvuoto

Toisinaan eväkäs hotkaisee koukun syvälle kitaansa, mistä seuraa verenvuotoa kidusten alueelta.

Kidukset ovat kalan keuhkot. Kidusten punainen väri tulee niissä virtaavasta verestä, ja hapen ja hiilidioksidin vaihto tapahtuu veren virratessa kiduslehtien kautta.

Koukut rikkovat kiduslehtiä, mistä seuraa verenvuotoa. Vähäinen verenvuoto ei terveellä kalalla ole vakavaa, ja pääsääntöisesti kala selviää jopa yhden kiduskaaren katkeamisesta.

Kohtalokasta sen sijaan on koukkujen osuminen valtimon alueelle. Kalan kurkussa, kiduskaarien yhtymäkohdassa oleva kaulavaltimo on varsin suojaton, ja kiduskaarten juureen painunut koukku voi sen rikkoa. Tämän huomaa voimakkaana ja jatkuvana verenvuotona.

Kiduslehdistä tuleva verenvuoto tyrehtyy nopeasti, eikä kala enää vapautettaessa vuoda verta. Jos verenvuoto sen sijaan jatkuu voimakkaana vielä koukkujen irrottamisen jälkeen, on kala syytä ottaa evääksi.

Väkäsettömät koukut helpottavat irrottamista

Väkäsen tarkoitus on luonnollisesti estää koukkua irtoamasta kalan leuasta. Varsinkin useampikoukkuisissa vieheissä tämä toimii joskus liiankin hyvin, ja syvällä kalan kidassa olevia koukkuja saa irrottaa kirjaimellisesti hampaat irvessä.

Kaloja vapauttavan kannattaa harkita väkäsen puristamista pihdeillä koukun vartta vasten kasaan. Tämä tietysti lisää myös kalan mahdollisuuksia karata, mutta toisaalta lyhentää koukkujen irrottamiseen kuluvaa aikaa varsinkin silloin kun kalan kidassa on useampikoukkuinen uistin.

Väkäsettömyys on myös turvallisuustekijä: väkäsetön koukku irtoaa helpommin myös kalastajan hihasta, sormesta ja pikkusiskon niskastakin. Ja jos aikomuksena on vapauttaa osa saaliistaan, tulisi myös kalastuksen tapahtua kalan hyvinvointi huomioiden.

– Annas ne pihdit. Kun kala on haavissa, on pahin kiire ohi. Koukut suupielessä rimpuilevaa kalaa ei kannata nostaa veneeseen, ellei ole pakko.

Ei näin. Alaleuasta on helppo tarttua isoa kalaa, mutta se voi aiheuttaa vakavia vammoja. Jos kala otetaan haavista esimerkiksi kuvaa varten, tulee sen tapahtua nopeasti ja kalan ruumista molemmin käsin tukien.

Vapauta ala- tai ylimittainen tai rauhoitusaikana saatu kala tai rapu

Pyyntimitoilla varmistetaan kalakantojen kestävä käyttö ja edesautetaan kantojen elpymistä. Pyyntimitat ja rauhoitusajat on asetettu taimenelle, lohelle, järvilohelle, nieriälle, kuhalle, harjukselle, siialle, nahkiaiselle ja ankeriaalle, sekä joki-, täplä- ja kapeasaksiravulle. Ala- tai ylimittainen tai rauhoitusaikana saatu kala tai rapu on vapautettava aina, oli se elävä tai kuollut.

Uhanalaisiin kaloihin kohdistuvasta rikkomuksesta tai rikoksesta korvattava suojeluarvo on asetettu taimenelle, lohelle, järvilohelle, ankeriaalle, harjukselle, nahkiaiselle, nieriälle, jokiravulle sekä mereen laskevassa joessa tai purossa olevalle siialle.

Lainsäädäntöön ei ole tullut muutoksia viime vuodesta, tarkista tiedot esimerkiksi osoitteesta **Ahven.net/kalastus**. Lohen, järvilohen ja taimenen osalta ne löytyvät myös tämän lehden sivulta 11.

Kalastusoikeuden haltijat voivat asettaa kalavesilleen asetusta korkeampia pyyntimittoja kalakantojen turvaamiseksi. Paikalliset kalastuslainsäädännöstä poikkeavat rajoitukset on tarkistettava karttapalvelusta **Kalastusrajoitus.fi**.

Kala tainnutetaan iskulla päälakeen silmien taakse. Taintunut kala verestetään välittömästi avaamalla kurkkuvaltimo kiduskaarien takaa ruokatorveen saakka viiltäen.

TEKSTI JA KUVAT: **TEEMU KOSKI**

KADONNEEN LUVANMYYJÄN JÄLJILLÄ

KALASTUSLUPAVIIDAKKO KOETAAN SUOMESSA USEIN MONIMUTKAISEKSI. LUPAKÄYTÄNNÖT OVAT VARSIN YKSINKERTAISIA, MUTTA LUVANMYYJÄN LÖYTÄMINEN VOI OLLA HANKALAA VESIALUEIDEN OMISTUKSEN PIRSTALEISUUDEN VUOKSI. KIRVESTÄ EI KUITENKAAN KANNATA HEITTÄÄ KAIVOON, LUVANMYYJÄ ON MAHDOLLISTA LÖYTÄÄ.

Vesien omistus ja luvanmyynti

Kalastuslaki määrittää kalastusoikeuden kuuluvan vesialueen omistajalle tai muulle kalastusoikeuden haltijalle, jolla on velvollisuus järjestää kalastus alueellaan. Kalastusoikeuden haltijalla on oikeus päättää, myykö lupia ja kenelle, minkälaisia, miten paljon ja mihin hintaan.

Kalastusoikeuden haltija on yleisimmin kalastusoikeuden omistaja eli yksityinen vedenomistaja, tai yhteisen vesialueen osakaskunta (ennen kalastuskunta). Kalastusoikeuden haltija voi olla myös kalastusoikeuden omistajalta vuokrannut muu taho, esimerkiksi kalastusseura. Yksittäinen osakas voi luovuttaa oman kalastusoikeutensa eteenpäin ilman muiden osakaskunnan osakkaiden suostumusta.

Yksityisten vesialueiden ulkopuolelle jäävät valtion yleiset vesialueet omistaa Suomen valtio, ja Ahvenanmaan maakunta alueellaan.

Yksityiset vedet

Suurin osa yksityisistä vesialueista on *jakamattomia*, usein vanhojen kylärajojen mukaan rajattuja vesialueita. Näitä vesiä hallinnoivat osakkaista eli osakastiloista koostuvat osakaskunnat, joita voi isoilla järvillä olla kymmenittäin. Sisävedet ovat pääasiassa osakaskuntien yhteisiä vesiä.

Yleensä kiinteistönomistajien omistuksessa olevia, ***jaettuja*** vesialueita on yleisemmin rannikolla kuin sisämaassa. Paikoin omistus on pirstoutunutta, pienelläkin mökkilahdella voi olla useita jaettuja ja osakaskuntien vesialueita.

Myös kunnat ja kaupungit, sekä valtion laitokset ja virastot voivat olla yksityisien vesien omistajia.

Yksityisillä vesialueilla tarvitaan pyydyksillä tai useammalla kuin yhdellä vavalla kalastaessa kalastonhoitomaksun lisäksi lupa kalastusoikeuden haltijalta.

Valtion yleiset vesialueet

Valtio omistaa yksityisiä ja yleisiä vesialueita, ja niitä hallinnoi Metsähallitus. Valtion kalastuskohteet ovat kaikkien kansalaisten käytössä, mutta niissäkin kalastamiseen tulee ostaa luvat.

Valtion yleisillä vesialueilla tarkoitetaan vyöhykettä merellä yksityisten vesialueiden ulkopuolella ja suurimpien järvien avoimia selkiä yksityisten vesialueiden ulkopuolella.

Valtion yleisellä vesialueella *järvellä* useammalla kuin yhdellä vavalla kalastamiseen tarvitaan kalastonhoitomaksun lisäksi Metsähallituksen alueellinen vapalupa tai paikallinen viehekalastuksen yhtenäislupa (yhteislupa), joita myyvät yleensä paikalliset kalatalousalueet. Järville yleisvesien pyydysluvat myy Metsähallitus muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta.

Merellä yleisvesialueella vapakalastus useammalla vavalla tai muu vapaa-ajankalastus eivät vaadi kalastonhoitomaksun lisäksi muuta lupaa.

Kalastonhoitomaksu oikeuttaa kalastamiseen yhdellä vavalla ja vieheellä lähes koko maassa. Vaelluskalavesistöjen koski- ja virta-alueilla tarvitsee aina viehekalastukseen vesialueen omistajan tai muun kalastusoikeuden haltijan luvan, vaikka käyttäisi vain yhtä vapaa. Onginta ja pilkintä on aina kielletty vaelluskalavesistöjen koski- ja virtapaikoissa.

LUPAJÄRJESTELMÄ HALTUUN

Lupajärjestelmä koostuu Suomessa kolmesta tasosta

1) Maksuttomat yleiskalastusoikeudet eli pilkkiminen, onginta ja silakanlitkaus**,** eivät vaadi kalastonhoitomaksua tai muuta kalastuslupaa muualla kuin eräissä ELY-keskusten määrittämissä erityislupakohteissa.

2) Maksullinen yleiskalastusoikeus eli yhdellä vavalla ja vieheellä kalastaminen, johon vaaditaan 18–64-vuotiailta valtion kalastonhoitomaksu.

3) Muu kalastus, joka vaatii kalastonhoitomaksun lisäksi vesialueen omistajan tai muun kalastusoikeuden haltijan luvan.

Vesialueen omistajan lupa vaaditaan vetouisteluun useammalla kuin yhdellä vavalla, muuhun useammalla vavalla tapahtuvaan kalastukseen, esimerkiksi siian ongintaan ja hauen syöttikalastukseen, sekä yhdelläkin pyydyksellä tapahtuvaan pyydyskalastukseen ja ravustukseen.

Näiden lisäksi on joukko erityislupakohteita, joissa kalastaminen vaatii kalastusoikeuden haltijan luvan kalastustavasta tai vapamäärästä riippumatta.

Kalastonhoitomaksusta ikänsä puolesta vapautetuillakin tulee olla muuhun kuin yhdellä vavalla ja vieheellä kalastukseen vesialueen omistajan lupa.

Yksi vapa kalastonhoitomaksulla

Jokaisen 18–64-vuotiaan kalastajan tai ravustajan tulee suorittaa valtion kalastonhoitomaksu, jos kalastaa muilla tavoilla kuin maksuttomilla yleiskalastusoikeuksilla.

Kalastonhoitomaksu oikeuttaa kalastamaan yhtä vapaa käyttäen koko maassa lukuun ottamatta Ahvenanmaata, vaelluskalavesistöjen koski- ja virta-alueita ja erityislupakohteita.

Kalastonhoitomaksu tulee olla suoritettuna, vaikka kalastus tapahtuisi vesialueen omistajan myöntämällä luvalla, esimerkiksi verkkopyydysluvalla.

Kaikkien kalastukseen osallistuvien, eli kalastustilanteessa kalastusvälineitä käsittelevien 18–64-vuotiaiden tulee suorittaa maksu. Kalastonhoitomaksut myy Metsähallitus.

Useampi vapa yhtenäisluvalla tai vapaluvalla

Yhtenäisluvilla tarkoitetaan kahden tai useamman kalastusoikeuden haltijan muodostamaa laajaa lupa-aluetta. Etupäässä vetouistelijoille suunnattu, usein järvikohtainen yhtenäislupa oikeuttaa kalastamaan useampaa kuin yhtä vapaa käyttäen.

Yhtenäislupien ehdot vaihtelevat alueittain muun muassa vapamäärien osalta, ja ehdot tulee selvittää luvan myyjältä. Yleensä yhtenäisluvalla voi kalastaa useampaa vapaa käyttäen muutenkin kuin vetouistellen. Usein yhtenäislupa on venekuntakohtainen, eli riittää, että yhdellä veneessä olijoista on lupa.

Kaikilla vesialueilla ei ole yhtenäislupa-alueita, ja alueen yhtenäislupaan liittyminen on kalastusoikeuden haltijalle vapaaehtoista. Vesialueelle voi olla kuitenkin myynnissä kalastusoikeuden haltijan omia vapalupia.

Pyydysluvat

Moni osakaskunta myy pyydyslupia vain osakkailleen, mutta kaupunkien, kuntien ja valtion omistamille vesialueille voi olla helpompi ostaa lupia. Pyydysluvat voivat kuulua yhtenäislupaan kuten vapaluvatkin.

Pyydysluvat myydään pyydysyksiköittäin, ja yksi pyydysyksikkö (verkkomerkki) vastaa yleensä yhtä enintään 30 X 3 metrin verkkoa. Tätä pidempi tai korkeampi verkko vaatii useamman pyydysyksikön (60 x 5 m verkko = 4 yksikköä). Vastaavasti yhdellä pyydysyksiköllä voi usein pitää useampaa syöttikoukkua tai katiskaa. Ravustusta varten myydään usein omat lupansa. Pyydysyksiköiden määritys on vedenomistajakohtaista ja saattaa vaihdella suurestikin.

Kaupallinen kalastus

Kaupallisen kalastuksen pyydysten, kuten suurempien verkkomäärien, rysän, nuotan ja troolin, luvat haetaan yleensä erikseen kalastusoikeuden haltijalta. Hinta määräytyy esimerkiksi osakaskunnan sääntöihin kirjatun pyydysyksikkömäärän tai kalakantojen tilaan perustuvan harkinnan perusteella.

Erityislupakohteet

Erityislupakohteissa kalastamiseen vaaditaan kalastonhoitomaksun lisäksi aina vesialueen omistajan tai muun kalastusoikeuden haltijan lupa, vaikka kalastaisi vain yhdellä vavalla. Erityislupakohteita ovat muun muassa vaelluskalavesistöjen koski- ja virta-alueet ja muut erityiskalastuskohteet (esimerkiksi istuta-ja ongi-kohteet).

Lisäksi on erityislupakohteita, joissa myös maksuttomiin yleiskalastusoikeuksiin kuuluvat kalastustavat vaativat kalastusoikeuden haltijan luvan, mutta ei kalastonhoitomaksua.

Kohteesta riippuen näihin myydään monenlaisia lupia, kolmesta tunnista kausilupiin saakka. Lupaehdoissa on usein asetettu kalastaja- ja saaliskiintiöitä, rauhoitusaikoja, ja sallittuja pyyntimuotoja.

Kohteita ylläpitävät ja lupia myyvät vesialueen omistajat tai kalastusoikeuden vuokranneet kalastusseurat. Joissain tapauksissa ylläpitäjänä toimii yksityishenkilö tai yritys.

Kalastuskieltoalueet

Kalastusta voidaan rajoittaa erilaisin kielloin. Vesialueen omistajan asettamat rajoitukset koskevat vain omistajan myymillä luvilla tapahtuvaa kalastusta. Yleiskalastusoikeuksiin kuuluvia kalastustapoja voidaan rajoittaa vain lailla, asetuksilla tai viranomaisen (ELY-keskus) päätöksellä. Kalastuskieltoalueita ovat muun muassa koskikohteet ja jotkut luonnonsuojelualueet. Osassa maata on myös kalojen lisääntymistä turvaavia paikallisia ja ajallisia kalastuskieltoja.

Lisäksi uhanalaisten lajien suojelu asettaa kalastukselle rajoituksia muun muassa saimaannorpan ja nieriän esiintymisalueilla. Viranomaispäätöksellä asetetut kalastuskiellot ja -rajoitukset tulee tarkistaa osoitteesta **Kalastusrajoitus.fi**.

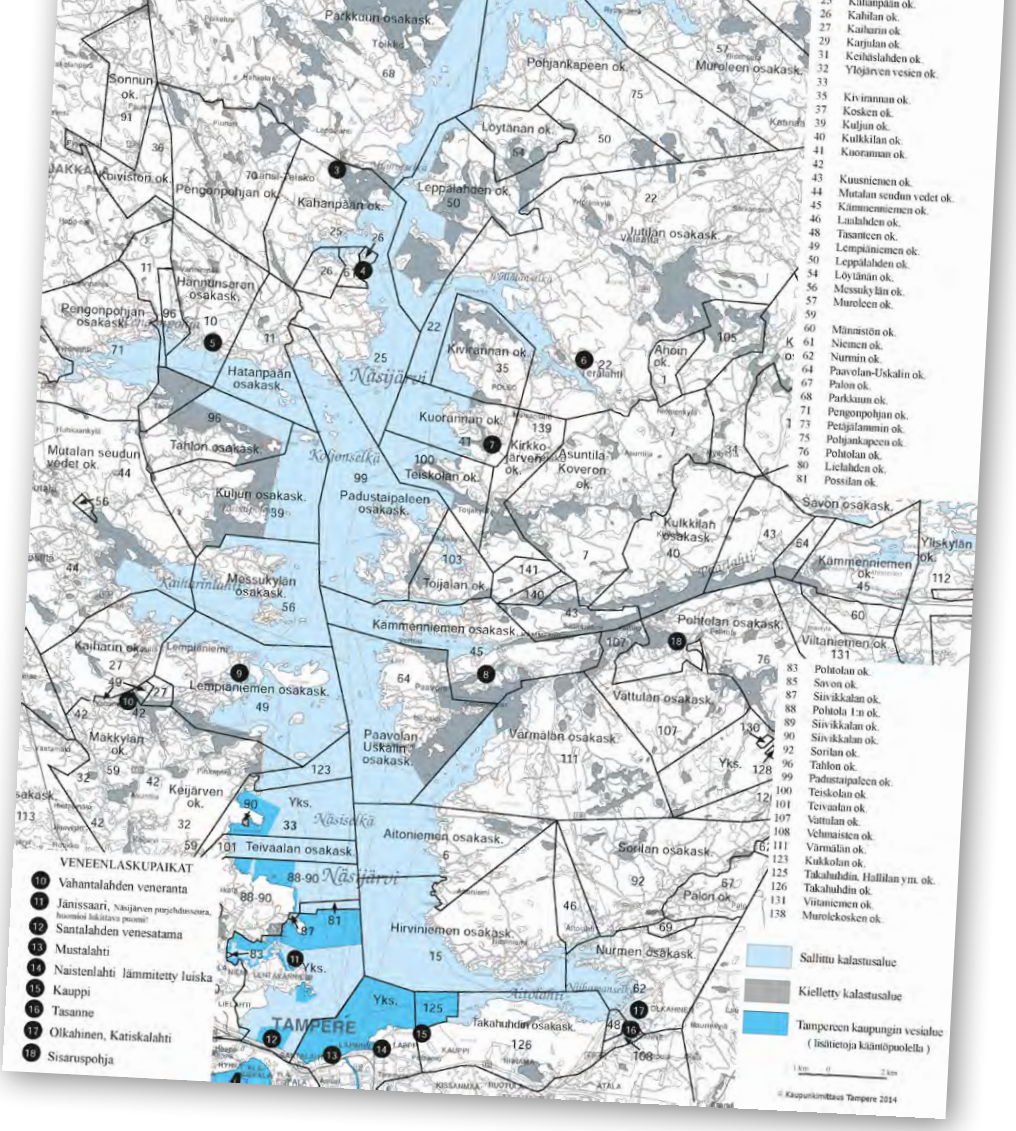

Muutaman neliökilometrin kokoisella vesialueella voi olla useita omistajia. Kartassa näkyy osakaskuntien ja kaupungin vesialueiden rajat Näsijärvellä vuonna 2014. Nykyään koko järvelle kiellettyjä kalastusalueita lukuun ottamatta voi ostaa Näsijärven kalatalousalueen yhtenäisluvan. Lähde: Näsijärven kalatalousalue

Luvanmyyjää etsimään

Lupajärjestelmä itsessään on varsin yksinkertainen, mutta usein ongelmaksi muodostuu luvanmyyjän löytäminen ja ajantasaisen tiedon saaminen. Matkaan kannattaa varata aikaa.

Tärkeintä on selvittää, missä aikoo kalastaa ja kuka on kalastusoikeuden haltija. Kalatalousalueiden tai kalatalouskeskusten internetsivut ovat tähän helpoin reitti. Linkit näiden sivuille, sekä kalatalousalueiden sijainnit kartalla löytyvät osoitteesta **Ahven.net**. Kalatalousalueiden yhteystiedot voi kysyä myös ELY-keskuksista.

Kalatalousalueiden ja -keskusten sivuilta löytyy niiden yhteystiedot ja usein myös tietoa alueen lupien myynnistä. Usein sivuilla on myös alueen osakaskuntien yhteystiedot ja kartat. Osakaskunnan yhteystiedot voi selvittää myös Maanmittauslaitokselta tai internetin hakukoneilla osakaskunnan nimeä hakemalla.

Jaettujen vesien yksityisiä omistajia kalatalousalueiden tai -keskusten verkkosivuilta harvoin löytyy, ne voi selvittää Maanmittauslaitokselta. Mökkikunnissa myös kyläläiset tai muut kalastajat osaavat usein neuvoa eteenpäin yksityisten omistajien selvittämisessä. Kannattaa kuitenkin varautua siihen, että suhtautuminen kalavesiin on henkilökohtaisempaa.

Kalastuslupia voi ostaa useiden yritysten ylläpitämistä verkkokaupoista, jos kalastusoikeuden haltijat ovat ulkoistaneet lupiensa myynnin niille. Verkkokauppoja voi hakea internetistä sanoilla ”kalastusluvat verkkokauppa”. Kauppojen alueellisessa kattavuudessa on suuria vaihteluita, mutta verkkokaupassa esimerkiksi osakaskunnan tai erityiskalastuskohteen nimellä etsimällä selviää, onko kyseisen alueen luvat myynnissä. Jos lupia ei löydy verkkokaupasta, niiden myynti on voitu antaa esimerkiksi huoltoasemalle, kyläkaupalle tai muulle paikalliselle toimijalle, tai osakaskunnan aktiiveille.

Kaupunkien ja kuntien omistuksessa olevien vesien lupamyynnistä löytyy tietoa kaupunkien ja kuntien internetsivuilta. Usein nekin ovat ulkoistaneet myynnin verkkokaupalle tai muuhun myyntipisteeseen. Valtion kalastuskohteiden luvanostotavat on selvitetty osoitteessa **Eräluvat.fi**.

Koko kansan harrastus

Ainakin kalastaja voi allekirjoittaa sanonnan lottovoitosta ja Suomeen syntymisestä. Meillä on likimain rajaton määrä kalastuskohteita, ja kalastus mielletään usein jokamiehenoikeuksien tapaiseksi, kaikille sallituksi harrastukseksi. Maksuttomat yleiskalastusoikeudet antavat luvan onkimiseen, pilkkimiseen ja silakanlitkaukseen, ja valtion kalastonhoitomaksun suorittamalla mukaan voi ottaa vaikkapa yhden heittovavan.

Kaikki muu kalastus tarvitseekin sitten vesialueen omistajan tai kalastusoikeuden haltijan luvan - myös kalastonhoitomaksusta ikänsä puolesta vapautetuilta. Ei unohdeta tätä.

Osakaskunnat ja kalatalousalueet toimivat etupäässä talkoovoimin, ja suurin osa lupamyynnin tuloista käytetään kalavesien hoitoon. Varoilla muun muassa tehdään istutuksia ja kunnostuksia sekä ylläpidetään yleisiä veneenlasku- ja nuotiopaikkoja. Ostetaan luvat ja nautitaan harrastuksesta hyvällä omallatunnolla.

VESIALUEIDEN OMISTUS JA LUPIEN MYYNTI

Kalastusoikeuden haltija, joka päättää lupien myynnistä	Mistä etsin tietoa kalastus-paikkani kalastusoikeuden haltijasta ja luvista?	Mistä/keneltä myynnissä olevat kalastusluvat voi yleensä ostaa?
YKSITYISET VESIALUEET		
Osakaskunnat (jakamattomat vesialueet) Suurin osa Suomen vesistä on osakaskuntien yhteisiä vesialueita.	• Maanmittauslaitos • Kalatalouskeskuksen tai kalatalous-alueen internetsivut. Kalatalousalueet kartalla ja niiden sekä kalatalous-keskusten internetsivut löytyvät osoitteesta Ahven.net. • Google-haku osakaskunnan tai kalastuspaikan ja -luvan nimellä.	• Verkkokaupat • Osakaskuntien aktiivit • Paikalliset myyntipisteet, esim. huoltoasemat ja kioskit. Vapalupien myynti on yleisempää kuin pyydyslupien.
Yksityiset kiinteistönomistajat (jaetut vesialueet)	• Maanmittauslaitos • Paikalliset asukkaat tai muut kalastajat.	• Kiinteistönomistaja Lupien myynti ei ole yleistä.
Kunnat ja kaupungit	• Kuntien ja kaupunkien internetsivut. Sivuilla on yleensä kartta niiden vesialueista. • Google-haku kunnan ja kalastusluvan nimellä.	• Verkkokaupat • Paikalliset myyntipisteet • Kaupunkien ja kuntien omat toimipisteet.
Valtion virastot ja laitokset, joista Metsähallitus on merkittävin vesialueiden haltija ja vastaa kaikista valtion kalastusjärjestelyistä.	• Eräluvat.fi-sivustolta löytyy kaikki valtion hallinnassa olevat kalastuskohteet ja niiden kartat.	• Eräluvat-verkkokauppa, -sovellus ja muut sivustolla mainitut myyntipaikat. Kaikki kansalaiset voivat ostaa lupia valtion kohteisiin.
Yllämanituilta **omistajilta vesialueen vuokrannut** toimija. Hyvin pieni osa vesialueista on vuokrattuja.	• Kalatalouskeskuksen tai kalatalous-alueen internetsivut (Ahven.net). • Google-haku kalastuspaikan ja -luvan nimellä.	• Verkkokaupat • Paikalliset myyntipisteet • Vuokraajan, esim. kalastuskerhon sopimat jäsenet.
VALTION YLEISET VESIALUEET		
Metsähallitus	• Eräluvat.fi-sivustolta löytyy kaikki kalastuskohteet sekä pyydys- ja vapaluvat yleiselle vesialueelle järvelle. Merelle yleiselle vesialueelle ei tarvita kalastonhoitomaksun lisäksi muita lupia. • Yleiset vesialueet löytyvät kartalta osoitteessa Retkikartta.fi. -> karttataso-valinta "yleiset vesialueet".	• Eräluvat-verkkokauppa, -sovellus ja muut sivustolla mainitut myynti-paikat. Kaikki kansalaiset voivat ostaa lupia valtion kohteisiin.
Mikä tahansa kalastusoikeuden haltijoista voi antaa lupiensa myynnin yhtenäislupa-alueelle tai kalatalousalueelle.	• Kalatalouskeskuksen tai kalatalous-alueen internetsivut (Ahven.net). • Google-haku "yhtenäislupa ja järven nimi".	• Verkkokaupat • Muut yhtenäislupa- tai kalatalousalueen sopimat myyntipisteet.

Kysyttäessä vesialueen omistajaa Maanmittauslaitokselta, on oltava tiedossa kiinteistötunnus tai vesialueen karttarajaus. Kiinteistötunnuksen voi selvittää osoitteessa Maanmittauslaitos.fi (-> huoneistot ja kiinteistöt). Maanmittauslaitos antaa puhelimitse kymmenen kiinteistön omistajatiedot vuodessa maksutta, kirjallisena tiedot ovat maksullisia.

KALAUUTISIA

UHANALAINEN MERITAIMEN LISÄÄNTYI SUOMENLAHDELLA ENNÄTYKSELLISESTI

Vuoden 2020 sähkökoekalastuksista saatiin rohkaisevaa tietoa erittäin uhanalaisen meritaimenen lisääntymisestä, paikoin poikastiheydet olivat jopa ennätyksellisen suuria. Meritaimenen lisääntymismahdollisuuksia Suomenlahdella ovat parantaneet runsassateiset syksyt, elinympäristöjen kunnostukset ja kalastuskuolevuuden pieneneminen.

Alkuperäisten meritaimenkantojen tila vaihtelee jokikohtaisesti. Taajaan asutuilla seuduilla taimenjokia ja -puroja uhkaavat muun muassa liikenneväylien ja talojen rakennustyömailta vesistöihin huuhtoutuva maa-aines ja jätevesien satunnaispäästöt. Monissa kaupunkipuroissa taimen on saatu lisääntymään uusissa elinympäristöissä esimerkiksi istuttamalla sitä puroihin, joissa taimenta ei ole aikaisemmin esiintynyt.

ULTRAÄÄNILÄHETTIMILLÄ TIETOA ANKERIAAN KUTUVAELLUKSESTA

Ankerias on Suomessa luokiteltu äärimmäisen uhanalaiseksi vuodesta 2014 lähtien. Luonnonvarakeskus (Luke) on mukana Tanskan Teknillisen Yliopiston 2019 käynnistämässä ankeriaan vaellukseen liittyvässä tutkimuksessa. Tanskan salmiin on sijoitettu kattavalle alueelle akustisia vastaanottimia, joiden avulla voidaan tehdä havaintoja ankeriaiden vaelluksesta kohti Atlantin kutualuetta.

Luke merkitsi keväällä ja alkukesästä 2020 yhteensä 92 vaellusankeriasta lähettimillä. Ankeriaat otettiin kiinni tarkoitusta varten suunnitellulla kiinniottolaitteella Vääksynjoessa. Pyynnin jälkeen kaloihin sijoitettiin nukutuksessa ruumiinonteloon yksilöllistä merkkiä lähettävä ultraäänilähetin. Toipumisen jälkeen kalat kuljetettiin voimalaitosten ohi ja vapautettiin mereen jatkamaan vaellusta.

Akustiset ultraäänilähettimet välittävät havainnon kalasta aina, kun merkitty kala ohittaa vastaanottimen. Tähän mennessä on saatu havaintoja kahdeksasta kalasta ja mitattu ennätyksellinen uintinopeus Itämerestä. Kalat uivat yli 1300 kilometrin matkan 84 päivässä.

Kasvuvaihe makeissa sisävesissä on tärkeä osa ankeriaan elinkiertoa. Kutuvaelluksen mahdollistaminen sisävesistä mereen on lajin säilymisen kannalta välttämätöntä. Ankeriaan siirtäminen vesivoimaloiden yli on toimiva apukeino padottujen vesistöjen ankeriaiden kutuvaelluksen mahdollistamiseksi.

Kirjavinkit

- Hannu Lehtonen ja Kari Nyberg: Suomen kalalajien tunnistusopas
- Janne Rautio: Suomalaista villikalaa - uusia herkkuja särkikaloista ja muista rantojemme saaliista
- Sakke Yrjölä: Kalankäsittelyn opas

ERÄLUVAT.FI
Lupa on sijoitus luontoon

Kalafaktat

- Suomessa tavataan yli 100 kalalajia, joista vakituisesti täällä elää noin 70.
- Kalalajeistamme ankerias voi elää pisimpään, jopa yli 70-vuotiaaksi. Kalan iän voi määrittää sen suomujen vuosirenkaiden määrästä (Ahven.net -> Kalasta tietoa).
- Kotimainen kala on terveellistä ja ympäristöystävällistä ruokaa.

VIRIKEYMPÄRISTÖ KALANKASVATUKSESSA EDISTÄÄ KALOJEN SELVIYTYMISTÄ

Jyväskylän yliopiston ja Luonnonvarakeskuksen (Luke) yhteistutkimuksessa kävi ilmi, että kalanpoikasten virikekasvatus parantaa merkittävästi kalojen selviytymistä kasvatusoloissa esiintyvistä bakteeri-infektioista. Kalat voivat selvitä luonnossa paremmin istutuksen jälkeen.

Istukaspoikasten kasvatus on ruokakalatuotannon lisäksi ratkaisevassa asemassa uhanalaisten kalalajien ja -kantojen tukemiseksi. On tärkeää, että kalat käyttäytyisivät ja selviytyisivät istutuksen jälkeen samalla tavoin kuin luonnossa syntyneet lajitoverinsa.

Perinteinen pelkistetty kalankasvatus- ja tuotantoympäristö on otollinen loisille ja taudeille, jotka voivat heikentää kalojen kasvatuksenaikaista ja istutuksenjälkeistä selviytymistä. Virikekasvatusmenetelmässä kasvatusaltaisiin lisätään kaloille suojapaikkoja tarjoavia rakenteita jäljittelemään luonnollista elinympäristöä.

Kaloja kasvatettiin virike- tai tavallisessa kasvatusaltaassa puolen vuoden ajan, jonka jälkeen ne altistettiin flavobakteerille joko virike- tai tavallisessa altaassa. Havaittiin, että mikäli kalat altistuivat taudille virikeympäristössä, oli niiden selviytyminen parempaa riippumatta kasvatusympäristöstä.

Virikekasvatuksen on havaittu parantavan kalojen selviytymistä luonnossa, ne muun muassa oppivat hyödyntämään paremmin luonnon ravintoa ja välttämään tehokkaammin petojen saalistusta istutuksen jälkeen verrattuna normaalisti kasvatettuihin kaloihin. Virikekasvatus pienensi kalojen kuolleisuutta myös kasvatusaltaassa.

Lähde: Luke.fi

KALASTUSKORTTI 2021

Kohde Kalastonhoitomaksu
Lupatyyppi Kalastonhoitomaksu / 2021
Voimassa Voimassa 31.12.2021 saakka

Tunnistenumero
Maksettu
Luvanhaltija
Osoite

Pienen kalastajan oma kortti

Kalastonhoitomaksua et vielä tarvitse, mutta kortti on kiva ottaa mukaan kalaretkelle. Kirjoita korttiin nimesi ja vaikka kaverienkin nimet.

LEIKKAA KALASTUSKORTTI IRTI JA LAMINOI SE KESTÄVÄKSI.

Ota rennosti, LUVAN KANSSA.

KALASTONHOITOMAKSU ON HENKILÖKOHTAINEN. NÄYTÄ TARKASTUKSEN YHTEYDESSÄ KALASTUSKORTTI TAI MAKSUKUITTI PAPERISENA TAI SÄHKÖISENÄ. VARAUDU TODISTAMAAN HENKILÖLLISYYTESI. MYÖS ALLE 18-VUOTIAAN JA 65 VUOTTA TÄYTTÄNEEN TULEE TODISTAA IKÄNSÄ KYSYTTÄESSÄ.

Kalastonhoitomaksurekisteriä ylläpitää Metsähallitus

Miten rahat käytetään?

Kalastonhoitomaksuilla hoidetaan kalavesiä ja kalakantoja sekä valvotaan kalastusta ja neuvotaan kalastajia. Tässä lehdessä kerrotaan, kuinka sinunkin kalastonhoitomaksusi hyödyttää kalastonhoitoa!

Myyntipaikat

Metsähallituksen Eräluvat.fi-verkkokauppa

Metsähallituksen palvelunumero 020 69 2424 (arkisin klo 9-16)

Eräluvat-sovellus

Metsähallituksen luvanmyyntipaikat

R-kioskit (palvelumaksu 3 €)

KALASTONHOITOMAKSU
45 € / KALENTERIVUOSI
15 € / VIIKKO (7 VRK)
6 € / VUOROKAUSI

KALASTUSLUPIEN TARPEEN MÄÄRITTÄVÄT KALASTUSTAPA JA KALASTAJAN IKÄ

KALASTUSTAPA	18–64-VUOTIAAT	ALLE 18-VUOTIAAT JA 65 VUOTTA TÄYTTÄNEET
Onkiminen, pilkkiminen ja silakan litkaus	Maksuton *	Maksuton *
Viehekalastus yhdellä vavalla	Kalastonhoitomaksu *	Maksuton *
Pyydyskalastus ja ravustus	Kalastonhoitomaksu ja vesialueen omistajan lupa	Vesialueen omistajan lupa
Viehekalastus usealla vavalla	Kalastonhoitomaksu ja vesialueen omistajan lupa	Vesialueen omistajan lupa

* Ei voimassa vaelluskalavesistöjen koski- ja virta-alueilla, kalastuskieltoalueilla eikä kohdekohtaisen vesialueen omistajan luvan vaativilla erityiskohteilla. **Kalastusrajoitus.fi**